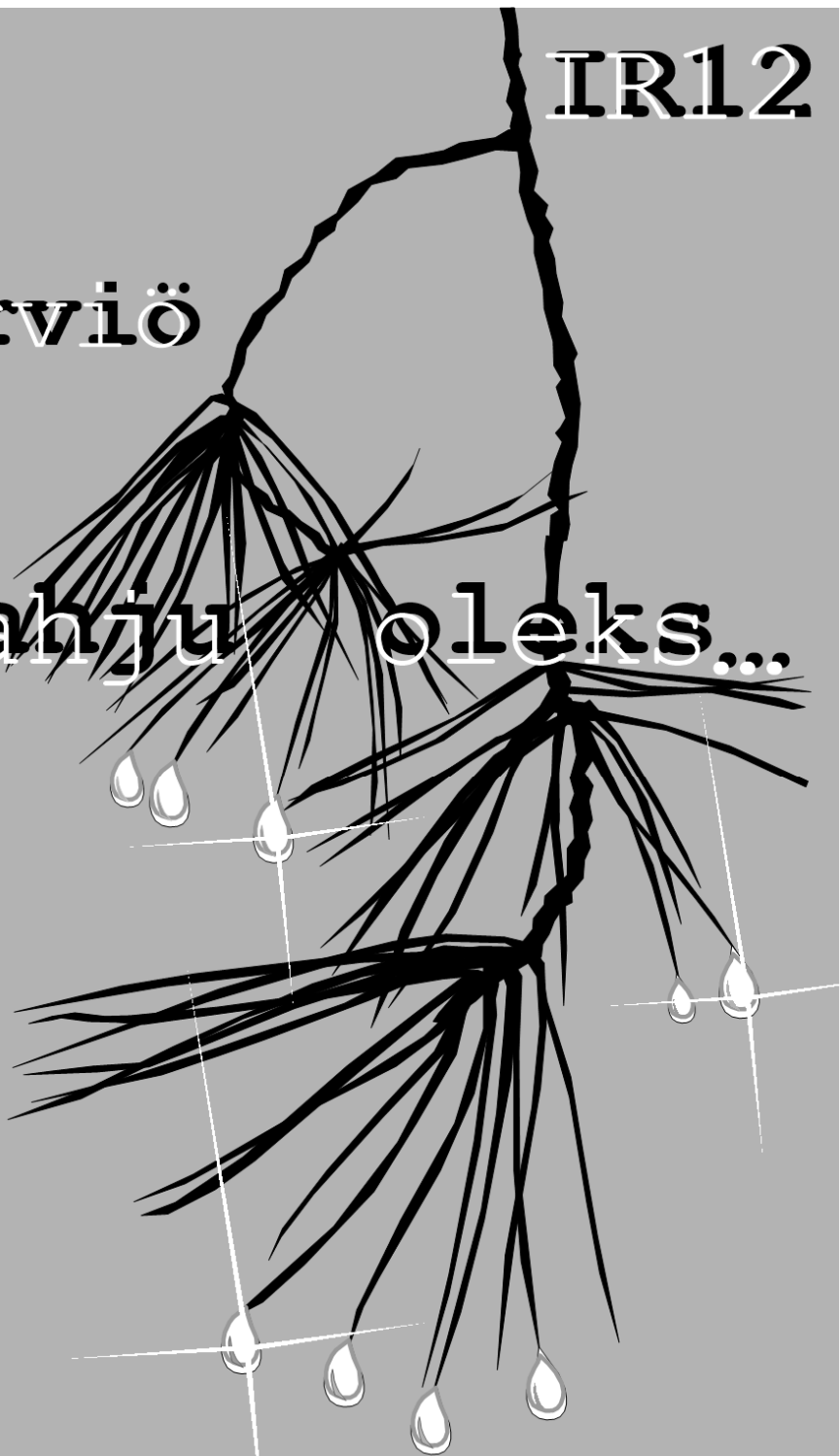

IR12

Hirviö

Kahju oleks...

Toimetaja INGVAR LUHAÄÄR

Autori kaanepilt

© Eesti Luuleliit, Ilmre Raamatukogu, 2024

Unenägu 13.8.23

Oleme kallimaga marsruudis Lapimaal hüdrokeemilisi proove kogumas, rändame soode ja kaljude vahel, kuid kallim ilmselt ei teagi veel, et ta on minu kallim. Tundsime alati uhkust, et saame mõnusasti koos vaikida, ilma et see vähimatki piinlikkust tekitaks, kuid unes oleme sellest idüllist üsna kaugel, mõtted ei olegi veel ühised. Tõelisel Lapimaal, kui marsruudis pause pidasime, tuli kallim hinge tõmbama minu kaissu. See oli rõõm, millele võimatu midagi lisada – sõnu, suudlusi, riidest lahti võtmist. Me hinged olid teineteist leidnud ja ühte sulanud. Kehad jõudsid neile järgi vaid mitu kuud hiljem, peale pulmi. Unenäos aga jõuame tagasi ühiselamusse, sööme lõunat, sugugi mitte ühest kausist. Siis kallim tänab mind viisakalt marsruudi eest, hüdrokeemilistest proovidest peab saama tema diplomitöö peatükk, ja läheb tüdrukute tuppa puhkama. Või kirja kirjutama. Kohkudes taipan, et saatus hakkab juba mingit teist teed minema, ja me pikk õnnelik elu võib lihtsalt ära jääda.

13.8.23

Ukraina tüdrukutega talvel rannas

Meri on nii tõsine, ei pilguta meil silma,
vilu tuul on puhunud jalutajad rannast,
asjalikult kajakad tiirlevad me ümber,
lennult kinni püüavad meie külakosti.
Ka meie pole lõbusad, raske lõbus olla,
kui on toonud merele koletuslik sõda.
Ometigi unistame, et kord valge laev
viib meid seltsis perega tähistama võitu.
Siiski meelde jäi see päev, see esimene mulje.
Harkivis, kus elavad mu kaunitarid, merd ei ole.
Pole päeva rikkunud ei tuul, ei pilves taevas,
meri külm ja tõsine meil seltsiliseks oli,
mõistvaks ja kaastundlikuks, kes mehiselt meid trööstis.

15.8.23

Suvel rannas

Lähme jalgupidi vette,
sinna, kuhu rullub laine!
Saagu püksisääred märjaks,
nauding lausa ebamaine.

Justkui polegi nii üksi
selles lõbusas maailmas,
istud, kuivatades pükse
päiksepaistelises ilmas.

15.8.23

Millimallikad

Rannavees millimallikad,
nii õrnad, ja on nii palju neid,
nii selgesti läbipaistvad,
neid helde taevas kaitsku,
mõistatuslikult vaiksed,
justnagu UFOd väiksed.
Neist midagi ma ei tea,
loodan, et neil on hea.

20.8.23

* * *

Kõik need väiksed imelised asjad, millest nii tihti jutustan, ei ole mitte ainult iseenesest vaimustavad, vaid hinge ühtsuse, ühise usu tunnistustena. Eriti hommikune lipu heiskamine. Kui ma ei imetlegi iga kord me veetlevat peput lahti jäätud vannitoa uksest, mul piisab täiesti teadmisesest, et too uks on just mulle lahti jäätud. Ja ka kallimal, ta ei jälgi mitte minu pilku, peseb rahulikult hambaid. Ta heiskas me lipu, ja ta tunneb, kui ma sellele au annan, ühtegi pilku, ühtegi sõna ei ole selleks tarvis. Ei, pilgus see siiski vilksatab, ehk siis, kui teineteisele õhtuni lahkudes lehvitate.

15.8.23

* * *

Luuletaja on see,
kelle hinge mitte ei mahu
teda tabanud õnn,
või õnnetus
(antud juhul ei olegi vahet).
Tarvis jagada see tingimata
maailmaga,
milline leidub.
Kiri pudelisse,
kork peale
ja lainetesse...
Las lendab!

22.8.23

Ebatavaline kohtumine kallimaga

Mina olin Sina
selles unenäos,
kõiki Sinu raskusi
tundsin omal nahal,
ometigi mulle
pole hakkand paha,
sellest olen uhke
ja seda öelda tahan.

24.8.23

* * *

Inimene nagu kuu
kiirgab peegeldatud valgust
enne sõprussuhte algust,
enne kui ta avab suu.

Enne kui ta avab hinge
ja teid ootamatult võlub,
teid ta natukene sõelub.
Seda proovima nüüd minge.

27.8.23

* * *

Sõber on see, kes ei pettu,
kui kuuleb ebameeldivat,
reaalsusest jõuab ta ette,
et viisakamaks see saab,
ning oma kaaslasel toob
justnagu võimatut sära,
olgu küll kibestund too,
pilku ei pööra ta ära.

27.8.23

* * *

- Tohib, ma oigan natuke? – küsib kallim magama heites.
- Oiga aga oiga, - luban ma, ja kallim oigab. Vaikselt ja väarikalt, kuid kogu südamest.

Kallimaga on kõik tore, ka õhtune väsimus, kui ei jaksa isegi teineteist emmata. Siis oleme nagu noorukesed alpinistid mägedes magamiskottides kõrvuti telgis. Sellest ei räägita kunagi, kuid kõik mõistavad, et kõrvuti magamine on üks liigutav sümpaatiavaldus. Millegipärast on paarikaaslaste pead hommikuks alati peaaegu kokku puutumas.

30.8.23

* * *

On pidu lõppenud, ei kosta enam juttu,
ja lahtipakkimata kingitused laual.
Kõik möödus kahetsemisväärselt ruttu,
ei kesta meie rõõmud kuigi kaua.

Vaid vaimukõrvus kõlab pillerkaar,
mis sädeles ja meelitas ja lendas,
justnagu laulus igihaljas saar,
kus unustame kibedamat endas.

On kahju lahkuda nii vaimustavast hetkest,
sest see ei kordu enam, liiga hea,
me sellist leiame vaid uneretkest,
ja ainult siis, kui tõesti meil veab.

31.8.23

Operetiviisil

Ristiku ja Telliskivi.
pärnapuude tuttav rivi,
tere, kallis Pelgulinn!
Paremat ei ole vaja,
kõlab siin me rõõmu kaja,
laulab meile sinilind.

Ainult meile on need viisid
selles kaunis paradiisis,
keegi ei kuule neid.
Tere, armas Rohu tänav,
eile, homme ja ka täna
oled meie suurim leid.

Seletama me ei hakka,
miks meid köidab vana hoov,
mida kõögiaknast vaatasime siis,
mõtiskledes, mis meid siia viis?

Igal paaril kuskil oma Pelgulinn,
valus aga armas, nagu hinges pind.

3.9.23

Isolde ja Tristan

Olid Tristan ja Isolde,
neil ei olnud oma kollet,
mets, mis mühisemas ümber,
oli kodupaigaks neil.
Seegi mängult, mõneks hetkeks,
unistuseks, uneretkeks,
igatsuseks, ahastuseks,
uuteks kannatusteks veel.

Oli Tristanil Isolde,
ja Isoldel oli Tristan,
jääme kadestama siiski
ega unusta me neid,
kuigi möödus tuhat aastat,
mis saab parem olla, vasta,
kui sind ootab sinu kallim,
kogu elu suurim leid?

4.9.23

Hästi lihtne

Minu Liinale
Igatsen Sind, minu kallim,
hommikul, õhtul ja öösel.
Päevad nii meeletult hallid
veedan ma umbes kui eesel.

Oled mu ahvatlev porgand,
see, mille poole saab püüda.
Saatus nii valusalt torgand,
jääb taeva poole vaid hüüda.

7.9.23

* * *

Taipasin lõpuks seda ühes magamise saladust.
See ei pea olema ühe teki all.
ei pea olema ühes toas.
ühise katuse all oleks tore muidugi...
kuid vähemalt ühel planeedil!
Siis leiame hingerahu.

7.9.23

Unenägu 11.9.23

Kallima ja me väikse pojaga veedame puhkust rahvusvahelise missiooni sõjaväelinnakus. Sõdurid on heas tujus – nad ei pea kedagi ründama, käivad lihtsalt uhkesti ringi oma punastes ja rohelistes barettides ning ainuüksi oma kohalviibimisega toovad rahu ühele õnnetule maale. Ka meil on heameel, et kusagil võimalik selline lihtne ja mõistlik lahendus.

Kallimasse armutakse, nagu alati. Juba üks sõdurpoiss toob talle sööklast küüslauku, muud maiustust sealt saada ei ole. Kallim võtab kingituse tänulikult vastu, poiss on õnnelik, et kaunitar talle naeratab ja silma vaatab.

Võõrastemajas, mis rohkem ühiselamut meenutab, saame teada, et meie projekt võitis rahvusvahelisel konkursil. Ei ole sugugi üllatatud, see on ju me ühise loomingu vili, see pidigi võitma, teisiti ei saa olla. Sirvime konkursi teese, märkame piinlikku äpardust oma ettekande kujunduses. Ometigi žürii pidas võimalikuks seda autasustada.

Sööme koos sõduritega. Ütlen kallimale pojaga, et lähen söökla sabas seisma ja helistan neile, kui aeg on tulla. Süüa pole jõudnud, kohtumine lõppes.

Giselle

Kallim näeb võluvalt välja lavalt kumavas pehmelt värvilises valguses, sellist pilti saab ainult pastelliga joonistada. Me tihti käime teatris, see kord vaatame balletti Giselle. Teame muidugi seda liigutatavat lugu, ei mäleta juba kust, kuid oleme siiski üllatatud, kui meid terveks vaatuseks ahastuse ja lohutamatu igatsuse maailma viiakse. Naudime niigi igat päeva, igat hetke, milleks meile tahtlikult haiget teha? Küllap, lihtsameelne 19. sajand...

Nüüd jätame ühe rea vahele, et küsida, milleks oli tarvis seda meie loo viimast vaatust? Giselle oli ju ammu olemas, sülfiidide tantsust kuuvalgel ööl oleks täiesti piisanud. Meid võiks küll seltsis lahkuda lasta mitmeaastase piinamiseta.

11.9.23

Pilvile

Üks luuletus teist ja meist
liblikatiivuline, mis muudab maailma saatust,
on ju tuntud liblikaefekt.

Tundmatu sõber

Taotlen Eesti kodakondsust (olen kolmandas põlvkonnas Peterburi eestlane). Kõik eksamid ammu tehtud, 8 aastat Eestimaal elatud, tarvis ainult tuua Venemaa konsulaadist tõend, et mind vene kodakondsusest vabastatakse. Käisin seal, veel enne sõda, sain vastuse, et enne pean neile esitama tõendid vene passilauast ja maksuametist. Tean täpselt, et passilauast ühtegi paberit ei anta taotleja kohalolekuta. Sõita Venemaale seda tooma ei pea võimalikuks, ei usu, et mind sealt tagasi lastakse. Aiman isegi, et põhjus saab olema väga süütu – mingi tasumata arve, ja seda arvet otsin pärast elu lõpuni.

Mu abivalmis poeg, kes Helsingis elab, küsis hiljuti, kas Vene konsulaadis notarit on, kas saab volitust vormistada, et keegi tuttav käiks mulle neid tõendeid hankimas. Hakkasin vaatama ja avastasin, et konsulaat võtab nüüd vastu registreerimise ehk sissekirjutamise muutmise taotlusi. Lähimal ajal käin poja juures, toon ära oma passi ja esitangi sellise taotluse. Niipea aga tarvis vaadata, ehk saab ka maksuameti arvet e-postiga. Leidsin sellise võimaluse, saatsin sinna päringu, ootasin. et arvel on kopsakas summa, pole ju käinud Venemaal 4 aastat, kas mul nii palju raha ongi? Äkki saan ametliku tõendi digiallkirjaga, et ei ole neile kopikatki võlgu!

Kus üllatus! Ja teisiti ei oska seda seletada, kui et keegi tundmatu sõber, kes tõendi koostas, arvab, et kuritegelikule riigile sõja pidamiseks – mitte ühtegi kopikat! Sellisteks oletusteks on põhjust. Kallimaga oleme maksuametis mitu korda käinud oma haigla kviitungitega – analüüside, omaette palati, veel millegi eest. Ja alati lahkelt ja kannatlikult koostati meile avaldus, et neilt

kuludelt tulumaksu tagasi saaksime. Ühtegi küsimust pole esitatud, kõik see võttis iga kord kaks tundi vähemalt. Käisime siis maksuameti sööklas, kus oli kõik hästi odav ja maitsev.

Teate, mida see lugu meelde tuletas? Mu isa, Zagrebis sündinud kroaat, oli sõja ajal põrandaalune vabadusvõitleja. Kord teatasid talle võitluskaaslased, et kodus varitseb teda politsei. Isa hulkus sihitult ringi Zagrebi tänavatel, kuni kohtas juhuslikult koolivenda, kellest oli teada, et ta on fašistiks saanud – kohalikku parteisse astunud. Kuna olukord oli täiesti meeleheitlik, ütles isa koolivennale avameelselt, miks ta linnatänavail jalutamas on. Noh, tule siis minu poole, – vastas koolivend ja öösel aitas linnast välja pääseda, partisanide juurde, see pole olnud siis sugugi lihtne.

Kui isa 9.5.1945 kodulinna vabastas (ta oli siis ratsa, punases partisanis sargis), ruttas ta esimese vaardiga koolivenna poole, äkki on tal abi tarvis? Kuid koolivend oli juba ise partisaniks hakanud.

Veel üks isalt kuulnud samasorti lugu. Sõja lõpus vabastasid partisanid ühe koondlaagri ja hakkasid kohe valvurite üle kohut mõistma. Järg jõudis laagri komandandi kätte, ja äkki hakkasid vastvabastatud vangid ühest suust paluma: Ta on hea inimene, laske ta vabaks! – Heaküll, – vastasid partisanid õlgu kehitades, – võite minna, härra komandant!

Selgus, et häid inimesi, kes ohtlikus olukorras julgevad head olla, leidub ka praegu.

14.9.23

Niisama eimillestki

Lai ja sirge maantee,
hoolsalt harit põllud,
bussijuhi raadio
poplaulukeste möllus.

Bussijuht on laia
habemega taat,
kihutab kui heas
korras automaat.

Mina aga sinises
lõvidega särgis,
et mind ära tuntakse,
sellega end märgin.

Justkui mingid seiklused
toimumas on praegu,
tuletades meelde mul
hoopis teisi aegu.

15.9.23 Tallinn-Viljandi bussis

* * *

Õnnetus tuleb vaikselt,
hiilib ligi kassikäppadel,
ja siis äkki
ei olegi midagi muud,
kui see jube uus reaalsus,
millest tagasi enam ei pääse.

20.9.23

Sügisene

Kuhu Sa jäid küll, Madu „Väikesest printsist“?
Ainult Sina saad armunuid kokku viia,
isegi siis, kui nad on erinevatel planeetidel.
Kallan Sulle piima ja vaatan hardunult,
kuidas Sa seda limpsid.

Sa magad vist juba, hakkan ootama kevadet.
Nagu suvekingad karbis,
nagu ere huulepulk peegli all.

* * *

Laev sõidab vihma all,
laev vett ei karda.
Taevas lootusetult hall,
vaata üle parda.

Ega see maailmavärk
paremat ei väärigi,
nagu triibuline särk.
mida mustaks määriti.

23.9.23

(Sini)mustvalge

Olid küll Laikmaa ja Mägi,
kuid maalikunst pole olnud
eestlaste tugevam külg,
ning juba ammu ajast
Maarjamaast oli meil saanud
graafika paradiis.
Raua portree oli kroonil,
Viiralt on üldsegi pühak –
“Põrgu” ja “Kabaree”
on meile lausa ikoonid,
loomulikult ka “Kaamel”,
ja sellega alles algas
graafika võidumarss.
Reindorff – kas temata keegi
kujutab ette me Eestit?
Siis algab kõige pikantsem –
Tolli ja Marju Mutsu
võrratud läbi aegade
ja muidugi maiesteetlik
hiilgav Concordia Klar,
mu nooruse jumalannad,
kuid pole ju midagi muutund,
ja mitte keegi ei ole
midagi paremat loonud.
Kes oskaks leida küll sõnu,
et meie graafikuid kiita?
Kui keegi graafikaperest
siin mainimata on jäänud,
ma palun südamest andeks,
teid oli muidugi rohkem.

Lapimaal välitöödel

Igas pilgus, igas sõnas
avastame ühist hinge,
ja see on müsteerium mingi,
lausa ütlematult kena.

Mida pole jõudnud öelda,
seda aimame me ette,
ja see aimdus meid ei peta,
millest saaksime veel mõelda?

Aimame, kuid veel ei tea,
et meil ühine ka saatus.
Noortele ei meeldi paatos,
kuid ka see võib olla hea.

30.9.23

* * *

Tibutava vihma all
jalutame vaikselt aias,
meil on vihmavari kaasas,
mantel seljas, kaelas sall.

Ümber – märjad vahtralehed,
seda eredamad, et
sajab neile taevast vett,
kaunid linna sügisehted.

30.9.23

* * *

Tähtsusetu pisike ese, mida poleks eluilmas mingiks
reliikviaks pidanud, võib äkki nii torgata, et mõistad:
ihkasidki seda valu, mis on saanud elu ainsaks mõtteks.

30.9.23

* * *

Ütle palun, Su kaugel planeedil,
kas seal on aastaaegu?
Kas on sügist, nagu meil praegu?
Sa rääkisid, sügis Sul meeldib.
Kastanid lendavad, hüppavad, veerevad...
Mäletad, lugesime Kawabatat?
minevikus... Ata-ata!
Läikivat külge kastan meil pöörab,
kummardame talle ja kaasa viime
sügispäeva tähtsama osa...

1.10.23

* * *

Elagu Elu!
(Mis on teadagi jube valus.)
Vaadake me noori,
kui haritud, kui hea kasvatusega nad on,
kui siiralt südamlikud,
kui vaprad oma tõekspidamisi kaitstes,
nii tüdrukud kui poisid.
Kuivõrd on nad teineteise väärilised!
Kas saab olla suuremat rõõmu?

2.10.23

* * *

Armunule pole tähtis,
kas tõmbab jalga sokke
tema kallim
või rüütab kohvi,
või helistab kellelgi – kõik
on ühtemoodi armas.
Imetleda vaid saaks
kallima jalas sokki,
või huulejälgi tassil,
või telefonitoru,
mis sai hingeõhust niiskeks.

6.10.23

* * *

Maailma ajaloo kaks kõige pikemat sõda –
Sajaaastase ja Kolmekümneaastase lõpetasid
kaks toredat tüdrukut – Jeanne d'Arc ja
kuninganna Kristiine. Kes veel ei usu, et tüdruk
on jumaliku loomingu tipp?

10.10.21

* * *

Rääkida halvast ei taha.
Halba on liiga palju.
Rääkida halvast on paha,
veendunud olen kui kalju.

Heast ei tee praegu juttu,
teeksingi, kes seda kuuleb?
Kostab nii trööstitult nuttu,
ulgumas kõledad tuuled.

Nutt see ei haju, ei vaibu,
lendamas kajakatiivul,
nukraks teeb randa ja laidu,
mis olid rõõmuks vaid viivu.

10.10.23

Unenägu 11.10.23

Kohtumisi pole antud nii kaua, et leppisin juba sellega. Maailm on nii vastikuks saanud, me kunagisel armsal õnnelikul elul ei olegi enam kohta jäänud. Lubasin kord õnnetule töökaaslasele, kes oma toreda proua kaotas, et miski ei muutu nüüd enam mitte kunagi, ja see siis lohutas teda väga, just seda ta ihkaski kuulda. Praegu näen, et tegelikult muutub – inimene harjub valuga, ja sellest ei ole mitte kergem vaid raskem. Terav valu justkui annab lootust, et kaua see ju kesta ei või. Tõmp valu sellist lootust ei jäta, see võib kesta igavesti.

Kohtumisel on ilmatu pikk avamäng. Kõik toimub Peterburis, kus oli me ühine kodu, mis nüüd juba 4 aastat tühi seisab, ja mida ilmselt ei näegi enam kunagi. Elasime Peterburis – Peterburi ukrainlanna ja Peterburi eestlane, ja selles oli midagi ausalt sõbralikku, võrdset, et kumbki ei pidanud oma kodumaad rohkem igatsema kui teine, ja olimegi teineteisele koduks ja kodumaaks (ja see lohutus oli nii magus). Venemaa oli meile mõlemale võõras ja vaenulik, kuid Peterburi pole ju kunagi olnudki vene linn, mäletate lugu raamatust “Seitse neitsit”? (Aino Kallas)

Nii siis, et tulen me ühisest kodust, olen tööle minemas. Kõrvalmaja all, keldris on suur koobas. Näen, kuidas noormees preiliga ronivad seda uudistama, noormees ees, preili järel. Minge aga minge, mõtlen neist möödudes, näete siis, et koopast on veel teine väljapääs.

Väljakul, kus metroost trollile ümber istun on kole libe – öösel külmetas. Tagasiteel aga sajab laginal vihma, ja kõik liiguvad joostes selle saju all.

Kallimaga kohtume alles kodus. Kallim teatab mulle hapu naeratusega, et koos me olla ei saa, veel mitu päeva. See on temast nii armas ja liigutav, et seda, millest me mõlemad vaikselt mõtleme, ütleb ta otse, aimates, et toob rõõmu selle avameelsusega, mis on ju tegelikult armutunnistus.

Parem mitte teada

Esiteks lõppeb homme,
seejärel kaob täna,
ja juba varsti ka eilset
justnagu pole olnud.

12.10.23

Unenägu 18.10.21

Tahan peale tööd külastada sõpra-koolivenda kes on metsas telkimas. Töö juures juuakse teed, keegi tõi magusa pähklitega saia. Lõikan endale ka tüki saia ja mõtlen et sõbrale tarvis ju mingit külakosti viia. Raamatukogus kohtan sõpra-töökaaslast, kes on tegelikult ammu Manalas, see, kellega kunagi paadiga üle jõe sõitsime. Sõber soovitab huvitavat artiklit. Heameel, et ta raamatukogus käib, paljudel ei ole selleks aega ega ka tahtmist.

Tööpäev lõppes, olen juba bussi peale minemas, et metsa sõita, kuid äkki taipan, et see võtab ju liiga palju aega. Sõidan parem koju, kus mind ootab mu kallim. Sõber hakkaks ilmselt meelitama, et ma temaga telki ööbima jääksin. Ei! Ööbin parem kodus oma kallimaga! Mis saab toredam olla?

* * *

Kui oleme kallimaga terve pika päeva teineteist taga igatsenud, võtame õhtul magama heites öösärgi ja pidžaama seljast ning kallistame teineteist teki all tugevasti-tugevasti. Meil on kõik ühine – hing, keha ja saatus, kuid keha peab millegi pärast päeva läbi olema kaheks osaks jaotatud.

19.10.23

* * *

Tore on käia paljalt,
täiesti ihualasti,
eriti seal, kus nõnda
me tavaliselt ei käi –
esikus näiteks ja köögis,
kuid ainult siis, kui kallim
jagamas on seda rõõmu,
ja see mitte nii ei näi.
Lihtsameelselt ja siiralt
ning kokkuleppimata
astume vannitoast
Eedeni aeda me.
Tulime seltsis koju
palaval suvisel päeval
ja lasime kaela joosta
mõnusa leige vee.
Justkui ei panegi tähele,
et jõudsime paradiisi,
lõikame köögis salatit,
tulime ikkagi töölt.
Ma möödaminnes suudlen
kallima veetlevat kaela.
Kallim viisakalt tänab
ja salatilehte sööb.

Maailmast lõpmatult kaugel
asub me Eedeni aed,
ometi sinna lendame,
mänglev liblikapaar.
Pidu, mis alati meiega,
saladus, mida ei pea
eriti hoolsalt hoidma,
meie rõõmude saar.

19.10.23

Käsikäes

Eedeni aia avastamisega algas mingi areng, mida tegime käsikäes, kumbki pole olnud kunagi poolsammu ees ega taga, ja see rõõmustab eriti. Õppisime selgeks, mida Looja oli oma lastele kaasavaraks valmistanud, ja aimasime, et see ei lõppe iialgi, sellest ei tüdine eluilmas. Aastakümneid hiljem küsis mult kallim, kust ma ometi teadsin, et see õppimise rõõm nii lõpmatu on, ma pole võinud ju kuidagi seda teada. Ei olegi teadnud, aimasin.

Minule too õppimine tähendas eelkõige kallima meeleolude uurimist – millal on ta lõbus ja vallatu, ja millal – õrn ja haavuv, kui ruttu võib kallima tuju muutuda, kuivõrd tähelepanelik, hoolitsev ja ettenägelik pean alati olema.

Kui tükk aega lahus oleme, tunneme, et nüüd tuleb oma õnnega uuesti harjuda, justkui korrata seda arengut, teeme seda kannatlikult ning isegi nautides. Lahus olla tuli igal suvel, kui järgimööda pojaga puhkust veetsime, et võimalikult suurema osa suvisest koolivaheajast katta. Igatsesime teineteist nii et seda nägu, igast päevast ja ööst

oli pisarateni kahju, kuid need poleks juba meie vaid üks teine paar, kes oleks teisiti talitanud.

Uue Testamendi lõpuosas väidab üks autoritest, et me pole kunagi Jumalat näinud, ega saagi Teda näha oma maises elus. Sellega ei suuda ma kuidagi nõustuda. Mida loeme kirikuseinalt, altari kohalt? Jumal on armastus. Me näeme Jumalat, me suhtleme Temaga oma kallima kujul. Miks muidu nii vaimustab, nii innustab kallima pilk, kallima sõna? Miks nii rõõmustab kallima naeratus? Miks oleme valmis suudlema kallima igat näppu ega tüdine sellest eales? Kellele võlgneme hetkede eest, mis meid eriti uhkeks teevad? Me näeme Jumalat. Teist vastust, teist seletust ei saa olla!

Usun, et leidub üsna palju inimesi, kellel armastus ei ole, nagu meil, esimesel, teisel ja ka kolmandal kohal. Tahaks neilt küsida, kust nad siis innustust leiavad oma tähtsa tegevuse jaoks? Innustuseta ei õnnestu ju ükski tegevus, tähtis eriti.

Lipu heiskamine

Liigume nüüd veel ajas edasi, sinna, kus kogesime juba, et Eedeni aias saab, kui veab, terve päeva veeta, pealegi koos me väikse pojaga, et võib isegi harjuda sellega ja nautida uut võrratut tunnet – et nii peakski alati olema, ainult see ongi tõesti loomulik. Siis saab uue tähenduse me hommikune rõõmus ringilippamine, kui ruttame natuke tööle, kuid leiame siiski võimaluse teineteisele oma tundeid avaldada, vannitoa ust pärani lahti jättes, et näe kallim, pesen hambaid, aga võid niipea mu selga ja peput imetleda, vaata hoolega, vaimustust peab õhtuni jätkuma! See on ju ehtne lipuheiskamine! Ja päev, mis sellele

järgneb, on tingimata õnnelik. Kõik uued raskused, mida võib see päev tuua, ületame imekergesti, sest me lipp on kõrgel, ja ei ole ilmas toredamat lippu!

Veel imelisem – kui õhtul kohtume ja talvekasukad seljas kahekesi pargis jalutame, oleme ikka oma Eedeni aias! Ei sega meid linna sumin ega vilu tuul, mille käes me lipp nii uhkelt lehvib.

Kui neil mälestustel juhtub äkki millalgi lugejat olema, palun selle lugeja käest südamest vabandust, et oma šokeeriva avameelsusega piinlikkust valmistasin. Mida saigi oodata lastest, kes on üles kasvanud Matisse'i "Tantsu" all Jean Effeli "Inimese loomist" lehitsemas?

29.10.23, kallima sünnipäeval

Unenägu 25.10.23

Reaalsus on veel vastikumaks saanud – pole jõudnud lõppeda sõda Ukrainas, kui algas sõda Iisraelis, õhtul just kirjutasin Jeruusalemma kallima sõbrannalekursusekaaslasele. Lootuse kohtumisele olin kaotanud täiesti, kuid tõin siiski kallima autoportree ette värsked roose. Ja siis, äkki...

Oleme mingis majas, kus on nii elu- kui ka tööruume. Astun sisse magamistuppa, kallim on veel voodis, loeb raamatut. Pakun talle kohvi, kuid kallim ütleb, et natuke hiljem. Mul aga on juba tegemist – pean läbirääkimisi mingi rikkuriga-maaomanikuga, saan temalt loa alustada projekteerimist temale kuuluvas metsapargis. Mu ülemus kavatseb ehitada ojale tammi, et pargis ilus tiik tekkib, kuid omanikule ma seda ei ütle, muidu ta hakkab seda tammi ise ehitama, ja meie firma jääb

tellimusest ilma. Olen omal ajal selliseid läbirääkimisi tõesti pidanud, ei saa öelda, et oleks meeldiv suhtlemine – kui rikkur äkki ärritub, ta võib ju sinu mõrvamise tellida, talle on see nii lihtne.

Tuleb mu ülemus, pean talle ette kandma läbirääkimiste tulemuse, kuid ei leia selleks kuidagi parajat hetke – ülemusele kogu aeg keegi helistab. Arvan, et peaks juba kallimale kohvi viima, küsimata, kas ta seda tahab, kuid magamistoa poole astudes näen kallimat vannitoas, kus me poeg-koolipoiss aitab tal vannist välja ronida, ja kallim on heas vallatus tujus.

Ärgates taipan, et kohvist keeldumine on juba hommikutest väikse Nastjaga, kelle saatsin kooli kella üheks, ja hommikul mitu korda kutsusin hommikust sööma. Tüdrukutel ei ole hommikuti isu.

Vannitoastseen aga on ajast, kui ise koolipoiss olin. Käisime siis mammi ja noorema vennaga saunas, kus olid vannikabiinid, me ühiskorteris vannid pole olnud. Esiteks me vennaga pesime ennast puhtaks, panime riidesse ja läksime saunaesikusse, kus seisis gaseeritud vee automaat. Tahtsime juua ja tulime mammilt paluma kolmekopkaseid münte, kuid eksisime kabiini uksega ja nägime hoopis vannis seisvat ilusat keskealist tundmatut daami. Jäi meelde, et daam pole kohkunud ega ärritunud kahte koolipoissi nähes, vaid hoopis naeratas meile armsasti ja ütles: “Ei, poisid, kahjuks ei ole ma teie mammi.”

Kohtumine

Seekord moonutati Sind tillukeseks lilliputiks
Jonathan Swifti raamatust,
loomulikult tekkis ka krinoliinkleit ja valge parukas,
kui vaataks läbi suurendusklaasi,
näeks puuderdatud põsele joonistatud täppi,
ometigi pole barokkmood me ühist loomingut seganud,
ja suuremat rõõmu meil ei olegi
(pole kahjuks meelde jäänud, mis nimelt meil käsil oli).
Ah, tehke mistahes,
ärge ainult meid teineteisest lahti rebige!

27.10.23

Kallima sünnipäeval

Nägin unes kodujuustu,
mida kallimaga sõime
meie sugulaste köögis.
Mitte kunagi me eine
pole olnud niivõrd maitsev,
mitte kunagi me hommik
pole kestnud niivõrd kaua,
nagu tollal Pelgulinnas.
Millest tegime me juttu
kohvilauas – pole tähtis –
vaatasime aknast välja –
vaikset hoovi, halli taevast...
Justkui eile.

29.10.23

* * *

Sinu sünnipäeval tulin
Balti jaama,
justkui vastu
Sinu rongile,
mis saabub
õigepea, mina usun.

Nagu praegu, hall on taevas,
nagu praegu, ilm on vaikne,
kui perroonile ta veereb,
aeglustades uhkelt käiku,
Sinu rong.
Sa vaatad aknast,
mulle lehvitad,
ma ruttan
tõstma vagunist Su kohvrit
ja Sind rõõmsalt sülle püüdma...

29.10.23

Magamistoa akna all, Pelgulinna hoovis

Aken pole läbipaistev,
selle pärast vist ei näegi,
kuidas lehvitad Sa mulle,
kutsud sisse ja ei mõista,
miks ma Sinule ei vasta.

29.10.23

* * *

Tahaks ärgata kallima kõrval
varahommikul,
kuulata vaikselt
armsat nohinat.
Siis ärkab kallim.
Sest kui ärkab meist üks,
teda teine
üksi pimedusse ei jäta.

2.11.23

Töölt tulles ruttan uudiseid kuulama – otse Ukrainast või
otse Iisraelist – äkki on midagi paremaks läinud? Kuid ei
lähe kuidagi! Ikka see lõpmatu masendav ahastus.
Räägitakse, et Putin juba mitu päeva surnud, kuid
igapäevasteks saanud kuriteod jätkuvad ilma temata.

Pirital

Sinu keha armsat soojust,
Sinu keha kallist raskust,
kus Sa männi varjus puhkad,
peab meeles supelrand.
Olgugi, et päike loojus,
Sina naeratad mul vastu,
kogu elu kõige uhkem,
kõige joovastavam and.

5.11.23

Unenägu 6.11.23

Toon kallima altarile värsked roosikimbu ja kutsun kohtuma, kuigi üsna lootusetult. Neid kohtumisi on juba nii palju, et ei jõua meeles pidada, kuid kõik nad lõppevad ikka ja jälle hommikul. Igatseme ühist hommikut. Ükskõik, kas peame tööle ruttama, ja aega on vaid lipuheiskamiseks, või saame mõnusasti kohvi juua, millestki tähtsusetust lobisedes, hommik kallimaga on võrratu!

Seekord on kallimale väitekirja jaoks tarvis geoloogilise kaardistamise meetodikat. Pakun teha seda GPSi abil, ühte väikest tarkvara tükikest läheb ka vaja, et punktidest jooned teha. – Jälle tarkvara! – kõhkleb kallim, – siis kõik saavad kohe aru, et ma pole seda ise teinud! Püüan kallimat veenda, et tarkvara loomises on kõige tähtsam ülesande püstitamine. Rõõmustan, kui see mul õnnestub, sest ei ole midagi toredamat kallimaga ühisest loomingust.

Lähme omatehtud meetodikat katsetama aluskorra paljandile kaldajärsakul, hakkame graniidis murranguid jälgima. Kallim palub teda natuke oodata ja kaob kaljunuka taha. Panen tähele, et maa on täis lõhkemata pomme, miine ja mürske. Tarvis kallimale öelda, et ta Jumala pärast neid ei puuduta! Kaldale aga ilmub mundris merejalaväeline, peatub ainult temale teadaolevas kohas ja hakkab valjusti rääkima, pöördudes oma kujuteldava kadunud sõbra poole, mind ei pane ta üldse tähele. Ruttan teda üski jätma. Kallim tuleb mul vastu. Hoiatan, et me uuringualal on üks sõjamees, mitte just päris adekvaatne. Ma tahan temaga rääkida! – vastab kallim, ja see kõlab tal lausa kuninglikult. Sammubki julgelt sõjamehe poole...

Siin kohtumine lõpeb, kuid kerge ette kujutada, mis juhtub õnnetu sõjamehega, kui näeb äkki oma kõrval taevainglit teda kaastundliku pilguga lohutamas. Ilmselt jutustab ta kohe pikalt ja usalduslikult kogu oma kadunud sõbra traagilise loo ega unusta kunagi ootamatut tutvumist kaljusel kaldal.

Ma pole olnud armukade, kui kallimasse armus gümnaasiumi asedirektor Baierimaalt, kuid see sõjamees, lihtne, nagu musketär kunagi! Pealegi on kallim ohvitseri tütar, ja üldsegi oskab inimesi kuulata. Pean vist uhke olema, et kuningliku iseloomuga muinasjutuline kaunitar eelistab siiski mind peenetundelisele õpetajale ja brutaalsele sõjamehele.

Unenägu 9.11.23

Nägin unes, et koostan piltidega raamatut, kus ka tekst on linoollõikel käsitsi kujundatud, palju seda ei ole, nii et iga lehekülg on omaette gravüür, nagu Masereeli pildisarjad, aga sõnadega. Siiski mitte just koomiksid, kuigi austan seda žanri. Pealegi on linoollõiked värvilised, nagu Werner Klemkel. Tõelisi värvilisi gravüüre saab endale lubada vaid kunstnik, kelle kasutuses on profigraafiku stuudio ehk väike, justkui keskaegne, trükikoda, pole näinud et keegi oleks katsunud kodustes tingimustes värvilisi gravüüre trükkida, kuid imitatsioonina arvuti vektorgraafikas on see täiesti võimalik, ja patt oleks seda võimalust kasutamata jätta.

Raamatu teemaks on sõprus, koguni õrn sõprus, nagu Tammsaare romaanil “Noored hinged” (imestan, miks see armas lugu niivõrd unustatud on).

Ei mäleta et oleks kallimaga valmivat raamatut arutanud, kuid ilmselt oli mul see võimalus olemas, seda tundsin selgesti, et ma ei ole mitte sürrealistlikus kõrbes, kus, kui leiad äkki inimese jälje, langed neljakäpukile seda jälge suudlema. Selles kõrbes eksleme nooruses. Ka vanaduses kui sõbralt kirja saad ja sellele vastama ruttad, oled ilmselt neljakäpukil inimese jälge suudlemas. See kuju olevat Piiblist, kuigi ise ma pole sellist kohta leidnud. Seitsmeaastaselt jäi meelde, kuidas olid külalised meil Pelgulinna korteris, istusid küünlavalgel tädi Asta toas, ja üks neist, prohveti pilguga tõsine vanamees, tegi juttu inimese jäljest kõrbes.

Ülikooli kolmandal kursusel, veel enne tutvumist tulevase kallimaga, kujunes mul ülikooli kaaslastega kena tüdrukute ja poiste kampa, kes “kõrbes” kokku hoiavad, et mitte sellega silmitsi üksi jääda. Sõbrannadega pole olnud liigutavat hingelist ühtsust, aga et me hinged kasvõi mõnes kohas kokku puutusid, oli juba suureks lohutuseks. Kui sõbranna on omaette hingega ja oma saladustega, ega ta selle pärast vähem armas ei ole. Nii toetasimegi teineteist, et ülikooli aastatest üle saada depressioonita ja ka romaaniideta, teadsime juba, et need võivad väga ohtlikeks osutada. Meil oli kursusekaaslasi, kes esimesel kursusel abiellusid. Tulemusena poiss, kes püüdis oma noorele perele ülalpidamist teenida, lendas ülikoolist välja ja võeti kaheks aastaks kroonusse, tüdruk aga kangelaslikult kasvatas üksinda lapsukest ja jätkas õppimist. Seda südantlõhestavat eeskuju silmas pidades, hindasime väga oma kampa, kus keegi pole tundnud ennast üksildasena ja mahajäetuna, kuid ka jubedad ohud jäid väljapoole me seltskonda. Ometigi oli seltskonna liikmeil südamepõhjas see arusaamine, et kui oleme kord

ülikooli lõpetanud ja hakkame palka saama, siis võib ehk, vastastikku sümpaatiat silmas pidades, ka kuidagi teisiti suhelda. Kuid mingeid lootusi selleks pole kunagi antud.

Kallim, kui olime teineteist leidnud, suhtus minu eelmisse seltskondlikku ellu natuke irooniliselt sõbrannade arvukuse pärast, ometigi mõistvalt. Kallim ise veel koolitüdrukuna armastas poistega sõprust pidada, ühiskond, kus on omaette tüdrukute ja poiste kampad, tundus kallimale alati matslikuks. Ei suuda ütlemata jätta, kui vaimustav on kallima suhtlemisviis – julge, avameelne ja samal ajal kaastundlik ning hoolitsev.

Vaatamata toredale kampale, sain siiski neljandal kursusel depressiooni. See nägi välja nii, et hommikul ärgates pole leidnud tõusmiseks vähimatki põhjust, ainult viisakuse pärast ajasin end üles. Lugesin siis parajasti Françoise Sagan'i raamatut "Natuke päikest külmas vees", kus peategelane depressioonis vaevleb ja kaebab, et igaüks, kellele sellest juhtub ütleva, oskab kohe nõu anda, kuidas paremini masendava tujuga toime tulla. Raamatut meeles pidades, ei ole tujudest juttu teinud. Lõppes see väga järsku, imelisel kombel aitas sõbranna, kes oli iseloomu poolest vaikne, tähelepanelik ja tagasihoidlik, välimuse poolest aga pikkade tumedate juustega ja peente näojoontega sinisilmne kaunitar, kes rohkem kuulas kui rääkis, oskas kuulata. Tüdrukul oli eesti perekonnanimi, ta isa oli Uurali eestlane nimega Jaan. Saatsin kord sõbrannat koju ühelt lõbusalt peolt läbi öise linna. Kui pidu lõppeb, on nukrus justkui ootamas. Pole meelde jäänud, et oleksime palju rääkinud, rohkem vaikisime, kuid see oli meeldiv vaikimine, mis pole mingit piinlikkust tekitanud. Jõudsime sõbranna üürikorterisse, istusime veel natuke kõõgis, toas magasid tüdrukud – teised sõbrannad. Mitte

midagi erilist pole olnud öeldud me vahel, isegi mingeid tähendusrikkaid pilke pole teineteisele saadetud, aga hommikul tundsin äkki, et olen paranenud ja sõitsin ülikooli üsna meelsasti. Olen sõbrannale siinamaani tänulik selle vaikselt öise jalutuskäigu eest.

Sõbrannat, kes magas, kui peolt tulime, kohtasin juhuslikult Hiroshige näitusel. Ta ruttas vaimustust jagama: „Issake, kui tark ta on!..“ Aimasin, et tüdrukul on hea maitse, kuid pole osanud ette kujutada, et niivõrd hea.

Veel ühest tolle aja sõbrannast tahaks jutustada, lühikese vallatu soenguga nägusast saledast blondiinist, kes pole elanud üürikorteris ega ühiselamus, ega ühiskorteris, nagu kõik mu sõbrad ja ma ise. Istusime kõrvuti ühel peol, kui küsisin, kas talle meeldib kallistada. Tüdruk vastas äkki hämmastava avameelsusega, et jah, meeldib lausa hullupööra. Peoõhtu lõpuni kallistasime teineteist palavalt, kujutades ette, et oleme leidnud selle, kellest unistasime nii ammu. Suudelda pole püüdnud, see oleks juba mingi teine mäng, mida pole osanud. Ka korrata seda pole kunagi katsunud.

Unenägu 12.11.23

Kallim kutsuti telestuudiosse geoloogilistest välitöödest rääkima. Ta tuleb kaamera ette justkui marsruudist – geoloogilise vasara- ja seljakotiga, tuulepluus seljas ja säärikud jalas, ning vestlussaade muutub kohe väikseks etenduseks. Kallim võtab õlalt justkui raske seljakoti, seletab, et see on proovide jaoks, ja tihti marsruut ongi piiratud proovide arvust, mida jaksad korraga ära tuua. Kallim tutvustab varustust: punktid GPSist tuleb kohe sülearvutisse laadida, veendudes, et info salvestamisega

kõik korras on. Näitab marsruudi punkte ekraanil. Siis võtab GPSist akud, tõmbab justkui generaatori käima – pör-pör-pör-pörrrr! ja paneb akud laadimisele. Vasar peab geoloogil alati käes olema või kaenla all, seljakotti ei tohi panna isegi enne marsruudi algust või pärast lõppu, muidu unustad vasara kusagil paljandil või teed juues. Tõstab seljakotist tahmase teekannu, seletab, et ojavett ei tohi marsruudis juua, muidu, kui oled kord alustanud, pärast ei lase ühtegi oja mööda, muudkui maitsed. Vett võib juua, kui oled telklaagrisse jõudnud. Stuudiotegelased, keda pakutud mäng on juba kaasa kiskunud, ulatavad kallimale plastmasstopsikus vett, kallim rüügab justkui januselt. Näitab proovikotti, seletab, et neid peab enne välitöid kusagilt õmblustöökojast tellima, iseenesest nad ei tekki. Valmistudes välitöödele, tuleb tingimata entsefaliidi süst teha. Kahjuks on tuttavaid, kelle eluküünal puugi hammustusest kustus. Nüüd kõige tähtsam. Tööde korraldaja pakub muidugi tööriivaid, millega marsruudis käia. Vaatad ise, mis sa sellest valid, ja mida sa sellele lisad, et kenasti välja näha. Kord oli välitöödele kaasa võetud kohaliku ülemuse tütar, kel koolis parajasti suvevaheaeg oli. Tüdruk värvis marsruuti valmistudes ripsmeid ja kasutas lõhnaõli „Võibolla“, mis siis moes oli. Säasevõrku aga kandis ta justkui looriga kübarat. Naersime siis endamisi, kuid selgus, et tüdrukul oli õigus, välitööd võivad tõesti saada äkki kogu elu tähtsamateks päevadeks. Kallim pöördub teleajakirjaniku-saatejuhi poole: „Nüüd sina oled justkui laagrisse jäänud proove sõeluma ja süüa tegema, aga mina tulen marsruudist.“ Saatejuht segab kujuteldava lusikaga kujuteldavat suppi ja lehvitab rõõmsalt kallimale: „Kuidas läks, Liina?“ „– Tänan küsimast, hästi! Mmm, kui isuäratav lõhn! Kas

kõik on marsruudist tulnud?“ „– Jah, ainult sind ootame!“
Keegi kunagi sööma ei istu, enne kui kõik on marsruudist tulnud, seletab kallim. Ohutusreeglid keelavad üksi marsruudis käimist, kuid tegelikult seda reeglit rikutakse tihti, et töömahuga toime tulla, ja peab tunnistama, et see on üks üsna eriline tunne, kui asustamata uuringualal üksinda rändamas oled, kusagil tundras. Igatahes meelde see jääb. Omaette kunst on töökaaslastega suhtlemine välitöödel. Välitööderühm on nagu meeskond kaugel laevareisil, ja vestlusteemasid tuleb üsna hoolikalt valida, et need kellelgi tuju ei riku. „Kas on tõsi, et oma abikaasaga said tuttavaks välitöödel?“ – küsib saatejuht. „– Tuttavad olime varem, aga sõpradeks saime tõesti välitöödel Lapimaal, – vastab kallim, – ja nüüd need välitööd meil ei lõppe kunagi. Oleme ikka justkui marsruudis soode ja kaljude vahel...“

* * *

Armuavaldus ei ole
mitte sõnad ega pilgud,
kallistused ega musid,
aga käed, kui kokku saavad,
Issand hoidku, mis nad teevad!
ütlevad nad teineteisel
palju rohkem, kui saab öelda
ükski kallistus või musi,
pilguvõlust rääkimata.

13.11.23

Unenägu 14.11.23

Oleme kallima- ja pojapojaga kolmekesi puhkust veetmas. Väga võimalik, et pole märganud, kui vanad unes oleme, ja poiss meiega oli hoopis me poeg. Vaatame kohalike muinsusi. Ebamäärase vanusega muinsused pole suurem asi, kuid siiski tore, et puhkusel mingi kultuurprogramm on, ja et poiss midagi uut teada saab. Tuleb meelde, kuidas Rhodosel (pojapoeg oli siis 10-aastane) kõrvetava päikse all Lindose linnuse kaljule turnisime. Poolel teel oli väike kohvik, kus sai natuke hinge tõmmata ja granito jääjooki mekkida. Mõtlesime aina, kuidas päiksepistet mitte saada ja kuristikku mitte kukkuda. Siis mõistsime, et see pidi tõesti kaabuhirm olema, mis muistseid kreeklasi sinna kalju tippu ajas. Veel tuleb meelde, kuidas järgmisel suvel Santa Susannas, Kataloonias, avastasime mitu keskaegset torni, liiga väikseid, et neid rüütlilossideks pidada. Seletuse leidsime äkki Don Quijote raamatust, mis meil kaasas oli, õhtuti lugesime (see kord pole lennanud Ryanairiga ja saime endale lubada paksu raamatut kaasa võtta). Tornid olid keskaegse rahvamaleva Santa Hermandad tugipunktid. Rahvamaleval oli tõsine ülesanne – kaitsta kohalikke elanikke piraatide eest, kes merelt randa ründasid. Kõrgemal mägedes oli ka rüütliloss olemas, seal asub nüüd muusikakool. Kui seda kord õhtul uudistasime, hotellist vähemalt kolme kilomeetri kaugusel, märkas meid daam, kes restorani uksel kontrollis, kes on Aquamarina külalised, aga kellelt peab raha võtma, ta oli parajasti autoga töölt koju sõitmas. Sellest õhtust peale saime restorani töötajate lemmikuteks. Restoranis oli iseteenindamine, tohutu valik maitstvaid roogasid, kuid meie poisile midagi sobivat leida pole

olnud sugugi lihtne. Kui pojapoeg midagi taldrikule jättis, sõime me kallimaga alati kõik ära, olime mõlemad blokaadi üleelanud emade lapsed, olime nii kasvatatud, et toitu ei tohi minema visata. Ka seda restorani töötajad panid tähele. Kord tulid Aquamarinasse nädalavahetust veetma mingit ebaviisakad tüdrukud, kes võtsid toitu palju rohkem, kui suutsid ära süüa. Ettekandjad karistasid neid vaikselt – nad lausa jooksid mööda tüdrukute räpasest lauast, et meie laualt koristada mõni tühjaks saanud kohvitass. Ka unenäos olime peale ekskursiooni söömas, roogade valik oli küllalt suur, hoolitsesime, nagu alati, et tõstame taldrikule täpselt nii palju, kui ära sööme.

Võõrastemajades lükkame alati voodid kokku, et teineteisel lähemal olla, ja ootame siis kannatlikult, millal jälle oma voodisse sattume. Olime alati sellised, nii et poisiga ühes toas puhkust veeta ei ole meil sugugi raske. Ka selles unenäos heitsime õhtul magama, ja me kehad veidi puutusid kokku teki all. Issake, kas saab suuremat rõõmu olla? kas võib veel millestki unistada? – mõtisklesime endamisi uinudes.

* * *

Töölt koju jõudes, ruttan sõpradele kirjutama. Alati leian midagi huvitavat, kas põnevat unenägu või uut lüürilist luuletust, või lihtsalt mingi uhiuue mõtte panen kirja. Tänapäeva vastikuid uudiseid saavad sõbrad minu abita teada. Kirjutan, saadan ja tunnen ennast külvajana. Ehttalupojaliku kannatusega jään siis ootama, ehk tärkab mu külv...

15.11.23

* * *

Armastus! Kõik on sellest kuulnud, sellest lugenud, teatri laval või kinos näinud. Midagi kadestusväärset igatahes... Ja kui oled äkki leidnud seda, millest isegi unistada pole osanud, mis siis kõige rohkem üllatab ja vaimustab? – Meelekindlus, mis on justkui mingist keskaegsest romaanist, mitte tänapäevast. Kallim on su ingel, kuid ta iseloom pole kaugeltki ingellik. Ja just selle üle oled peapööritavalt uhke, et kallim, nii tujukas, nii etteaimamatu, kui ta on, on ikkagi sinu kallim, et ta sind usaldab, usub sinusse! Et oled, nii nõrgana ja ebakindlana, kui alati olid, ootamatult muutunud tõeliseks rüütliks, ja ei saa olla sellist kangelastegu, mida sa oma veetleva daami auks teha ei julge. Mitte midagi ei ole sul rohkem tarvis, kui ainult seda tiivustavat veendumust. Seda ei jätku mitte kogu eluks, vaid eluaega jääb väheks, et sellest küllalt rõõmu tunda.

Meie saunamuljed

Meie sõprus algas väikestest uinakutest välitöödel Lapimaal, kui marsruudis peatuse tegime, laotasime ühe jope alla, teise tõmbasime meile peale, ja tulevane kallim tuli minu kaissu pooleks tunniks magusasti tukkuma. Kuidas see küll võimalik oli? Olime ju vaevu tuttavad, olime üliõpilased. Tüdrukutel ja poistel meeldib kõrvuti magada, nad rõõmustavad vaikselt, kui seda mõnu juhtub olema kusagil matkas, kuid teineteise kaissu meelega heita – selleks peab armunud paari staatus olema, aga see on

juba saatuse kingitus, millest kõik unistavad, aga seda ei saa oma tahtmise järgi. Ja ometigi õnnestus meil see imelisel kombel veel enne mainitud staatuse saamist. Tõin siis tulevase kallima teisest rühmast, teisest telklaagrist, seletades ülemusele, et mul on diplomitöö jaoks geoloogi vaja, ise olen geofüüsik ja geokeemik. Ja tulevane kallim tuli meelsasti mulle geoloogiks. Nüüd mõistan, et see meenutas väga kosimist. Kui aga olime õhtul ühest laagrist teise kolimas, jooksis meil rebane üle tee ja oma pehme käpaga astus tulevasele kallimale jala peale, välitööd olid asustamata alal. Ei juhtu ju seda tihti, et rebane jala peale astub, võib lausa saatuse märgiks pidada.

Linna tulime jubeda murega, et kuidas küll nüüd teineteist mitte kaotada. Linnas kõik õhtud veetsime diivanil pikutades ja teineteist emmates, ööseks rebiti ju meid teineteisest lahti! Detsembris abiellusime, siis sai kogu aeg koos olla, ja ei pidanud enam nii kramplikult teineteisest kinni hoidma (aga hoidsime siiski).

Ühel õhtul võtsime me ennast täiesti riidest lahti, varem meil pole tulnud seda pähe. Meile nii meeldis! Selgus, et me kehad on imeilusad ja lausa loodud imetlemiseks. Imetlesimegi küll magamis-, küll vannitoas, nii palju kui aega oli. Tekkis unistus leida selline koht, kus kogu maailm oleks meile rõõmsaks alasti ringijooksmiseks. Andis otsida, kuid leidsime lõpuks,

Teadsime, et on veel üks koht, kus oleks tore seltsis käia – saunalava. Muidugi ei ole see terve maailm, kuid vahva siiski. Maal, kus me siis elasime – Nõuka Liidus pole olnud see sugugi lihtne, kui oma sauna ei ole. 1974. a septembril veetsime tädi Betty juures Kärddlas, see oli meil justkui pulmारेisijätk. Tädi Betty oli väga hea lahke me vastu, aitas meid uut seelikut õmmelda suurte siniste

lilledega kangast, peaaegu kobeleenist. Kuid kui tuli aeg naabrite juurde sauna minna, ütles tädi Betty äkki rangelt, et ei, meil mehed naistega saunas ei käi!

1977. a septembris olime puhkamas Abhaasias kaheaastase pojaga. Läksime seal linnasauna, dušši pole olnud, kus me nurka üürisime, ja kui järjekord mõistis, et oleme kolmesi ühte kabiini minemas, oh Issand, kui tigidalt nad meid hukka mõistsid! See jäi mingiks mõistatuseks, miks? Ei ole ju mingi saladus, et abikaasad teineteist ei häbene ja oma last ka mitte.

Selle pärast, kui me sõbrad tädi Eera ja onu Evald meile Haapsalus sauna kütsid, ja see oli iseenesest mõistetav, et lähme vihtlema koos, mitte järgemööda, seda pole olnud tarvis paluda ega seletada, olime tänulikud lausa pisarsilmi, Ja oli tänu väärt! Kallima keha on niigi imekaunis, aga kui see saunalaval soojust kiirgab, kuid sellest oli juba juttu.

Peale Eedeni aia ja saunalava, on ju olemas veel üks tore koht armunute jaoks – dušš, kui kabiinis on küllalt ruumi paari jaoks. Seda näidatakse nüüd peaaegu igas lüürilises filmis – tervena näitlejaid pole tarvis näidata, ainult, kuidas neil silmad säravad. Kodus meil sellist mugavat kabiini pole olnud, vann oli üsna väike, seltsis me pole püüdnud sinna ronida, küürisime vaid teineteisel selga. Ja selle pärast, kui nägime sellist dušikabiini võõrastemajas Nõmmel, mõne minuti pärast olime juba seal. Kusjuures pole olnud me enam sugugi noored ega terved, aga jooksva vee all muutusime kohe kaheks lõbusaks mängivaks saarmaks.

20.11.23

Unenägu 24.12.23

Täna värvisime kaarti. Värvipliiatsitega, nagu geoloogid seda teevad. Kuigi see pole olnudki geoloogiline kaart – otsisime parajat rohelist pliiatsit, et heinamaad värvida. Tüdrukud tulevad selle tööga paremini toime – hoolikad ja kannatlikud. Tarvis pliiatsiotsa siletiga kraapida, justkui teritaks, ja siis vatitükiga laiali hõõruda, püüdes piirjooni mitte ületada. Piirjoontega ei juhtu midagi, nad on eelnevalt tušiga tõmmatud, selleks on olemas spetsiaalne joonestamisriist – keerlev reisfeeder-kõverjalg. Kallim on tüdruk, oleks mõistlik kaardivärvimine talle usaldada, kuid meil meeldib ju kõike koos teha. Naudime igat ühist tegevust, isegi okkalikult põõsalt tikrimarjade noppimist või peenarde rohimist ämma aiamaal. Pakun kaardi kujundamiseks vesivärve kasutada. See pole juba geoloogiast, vaid linna planeeringust, millega kallim tegeleb, seal värvitakse raamidil ilmatuid jooniseid. Tulemusena rikun natuke ära me kaardi. See on õpetöö, mille eest nüüd enam parimat hinnet ei saa. Kuid millegi pärast me kaua ei kurvasta. Kui juba jutuks tuli, kallimaga ühine looming on ilmselt kõige taevalikum rõõm siin taeva all. Seda alati otsime, alates me diplomitöödest, ja leiame ka. Logo me poja firmale (vt www.apteka.fi) leiutasime koos.

* * *

Kui kallim on solvunud,
kahjuks juhtub ka seda,
sulgub ta endasse,
ja siis
m-me Dubarry pole nii oodanud
Marie-Antoinette'ilt
mõnda sõna või pilku,
kui ihkan seda mina oma kallimalt.
Selle pilguta
kõik mu tegemised ja pürgimised
kaotavad igasuguse mõtte,

Ja kui olen andeksandmist ära oodanud,
on see pilk tõesti kuninglik,
niivõrd armuline,
et unistan vaid
alati selle vääriline olla.

25.11.23

Lohutus

Kallim on issi tütar. Kõike elutähtsaid küsimusi arutas ta isaga. Ja isa oma vastuste- ja seletustega pole kunagi pettumust valmistanud. Koolitüdrukuna küsis kord kallim: „Issi, ütle palun, kes on su kõige parem sõber?“ Ja issi vastas kohe ja kõhklemata, et emme. See üllatas väga noorukest kallimat, ta arvas et keegi omakülapoistest või mõni rindekaaslane, töökaaslane lõpuks peaks issi parim sõber olema. Emmega pole olnud kallimal sellist

avameelset sõprust, ja sellel oli oma põhjus. Mu tulevase ämma ema suri kopsupõletikku, kui tütar alles 12-aastane oli, ja seepärast pole olnud ämmal kogemusi, kuidas peab ema suhtlema tütreaga, kes on vanem kui 12 aastat.

Kui kallima isa suri aastal 1982, kõigist 56-aastasena, oli kallim nii õnnetu, kui õnnetu saab olla üks tõeline issi tütar. Kuni issi elus, oled ikka hingepõhjas laps ja täie õigusega.

Kui matusepäeva õhtul magama heitsime, lohutasin kallimat nii, nagu ainult üks hell abikaasa saab lohutada. Jäi meelde, kui tänulikult oli see lohutus vastu võetud. See tähendab ju, et kõik me Eedeni aia palverännakud, jumalateenistused ja usutunnistused pole olnud mitte mängult vaid tõeliselt pühad. Mitte et oleksime selles kahelnud, aga jäi siiski meelde, kui nii karmi katsumuse sai me õrn sõprus (püüdsin leida mõnda võimalikult vähemkulunud sõna).

8 aastat hiljem oli minu isa suremas. Istusin temaga öö läbi, tulin siis korraks koju, et duši all käia, natuke hinge tõmmata ja jälle tagasi minna. Isa oli meelemärkuseta, aidata teda pole olnud kuidagi võimalik. Õnneks oli kodus ainult kallim, keset päeva sai voodi üles tehtud, ja kallim ruttas mu kaissu, ega kõhelnud, et ükski meist ei taha õnnetusega üksi jääda.

See lohutus on üks imede ime, mis on meiega kõige raskemas mures ja õnnetuses. Ega asjata Uues Testamendis, ühes Pauluse kirjas öeldud, et abielu annab isegi ristimise sakramenti edasi.

26.11.23

Sõbrannad

Mul oli palju sõbrannasid. Peaaegu alati. Sõbranna ja sõber pole sugugi üks ja sama. Sõbraga tihti ei olegi avameelne, kardad endast muljet rikkuda ja sõbra lugupidamist kaotada. Suhted sõbrannaga on põhimõtteliselt usalduslikud. See ei tähenda muidugi, et iga oma hädaga ruttab sõbranna su rinnale nutma ja lohutust otsima, kuid mõlemal on mõnus teada, et selline võimalus on alati olemas. Avameelsed ja hellad suhted sõbrannaga ei muutu kunagi romaaniks, ja see on üsna loogiline. Eluaegne sõprus on tavaline asi, sõprus peabki eluaegne olema. Aga eluaegseid romaane juhtub väga harva, sellest kirjutatakse pärast raamatuid ja oopereid, nagu Isoldest Tristaniga. Romaane sõbrannadega ei esine, kuid sõbranna võib sinuga veetlevalt koketne olla, ja see on kõige õilsam koketsus, lihtsalt puhas kunst kunsti pärast. Vaimustatud pilguga annad mõista, et paned kõike tähele ja hindad kõrgelt. Nii hea meel, kui sõbranna efektselt välja näeb, siis võib loota, et ta õnnelik on, või saab varsti õnnelikuks. Ka vennalikku, isalikku või vanaisalikku uhkust tunnend sõbranna ilust, olenevalt vanusevahet. Kui kallimaga rõõmustab kokkukasvamine ja läbipõimimine, siis sõbranna puhul on nii vahva, et ta on meist hoopis teistsugune, tihti üllatav, ja ometigi mõistev lähedane hing, kuigi omaette hing.

Ise ma olen oma sõbrannadele ka eelkõige sõbranna – see, kes esimesena tähele paneb küünte värvi, ehteid, uut kampsunit. Kavalerid on tihti hämmastavalt pimedad. Üks kena sõbranna-kolleeg tuli kord tööle Muhu seeliku värvi ketsides. Kohvilauas istus mitu noormeest. Ootasin tükk aega, ehk keegi neist võtab sõna (sõbranna

sirutas laua all jalgu) – ei, kus seda! Tuli mul, vanamehel hakata uhkeid jalatseid kiitma. Siis pandi tähele, uudistati viisakalt.

Kui me kallimaga teineteist leidsime, hakkasin sõbrannasid kallimale tutvustama. Ka kallima sõbrannad said muidugi ühisteks. Varsti hakkas kallim minu nõrkusesse irooniliselt suhtuma – no küll armastab üks inimene tüdrukuid! ja mitte mehelikult vaid sõbrannalikult. Tüdrukud loomulikult vastavad talle samaga. Tihti aga jagas kallim siiralt mu vaimustatud suhtumist, sest sõbrannad olid ju tõeti imetoredad. Uued tutvused olid huvitavad ja meelitavad, sest ilmselt panid kallima mõtlema: “Sõbranna on särav isiksus ja uhke kaunitar, kuid ikkagi on tema sõbranna, aga mina olen kallim. Ta on muidugi tõeline kuninganna, aga mina olen jumalanna. Sõbrannata saab kuidagi elatud, igatsed ehk natuke, aga kallimata mitte kuidagi enam ei saa, kui oled kord leidnud.”

Milleks ma seda kõike nüüd räägin? Vist seletades, et kallim tõesti ei ole armukade, kui mõnele sõbrannale vahest kiidulaulu laulan.

Jõudsin need read kirja panna, kui sain teada, et sõbrannal-luuletajal on täna sünnipäev. Saatsin talle kiidulaulu, millele tuli selline vastus: “Kuule, Mihkel, ma vist ikka mõtlesin Sind välja.”

* * *

Olen kodutu koer.
Sina silitad mind.
Mina noolin su sõrmi
ja liputan saba.
Mina vaatan sul silma...
Kas tõesti? Kas nüüd?
Kuid su pilk juba kaugel...
Ma olen vaba.

28.11.23

* * *

Tõeline luule ei ole paljudele,
ei ole ka mitte valituile,
vaid ühele ainsale lugejale.

30.11.23

Armumine

Kallim pihtis mulle, et pole kunagi armunud olnud, ei ole kogenud seda haiglast peata olemist, kui ei suuda millestki muust mõelda, kui ainult oma armumise objektist, kes ei panegi sind üldse tähele või teeskleb seda. See oli öeldud tol sügisel, kui meid tuli iga õhtu teineteisest lahti rebida nagu rivanoolita pindet. Mingit vastuolu siin ei ole, armastus ja armumine ei ole tõesti sugugi üks ja sama. Armastus innustab üliõpilast ammused “sabad” edukalt likvideerida, armumine aga vastupidi põhjustab tihti hariduse katkemist. Armumine on haigus, mille sümptomiks on näiteks klomp kurgus, kui näed äkki oma

armastatu käega kirjutatud paberit, tunned ära ta käekirja. Seda haigust võib põdeda kergelt ja elegantselt, võib aga raskesti ja koguni eluohtlikult, eriti nooruses. Võrratu oli selles osas me vanem sõber Baierimaalt, kes pole püüdnudki oma armumist varjata, ei oma ega meie pere eest, ja oli nii liigutav oma hurmavas avameelsuses, et võimatu oli sellele silmasärale mitte vastata või sellesse kuidagi teisiti suhtuda, kui ainult kaastundlikult. Võiks öelda, et armumine on üks suur lakkamatu vaimustus, suurem, kui südamesse mahtuda saab, ja seepärast tihti jagatakse seda meelsasti. Kuid baierlase vaimustus pole piirdunud naeratuste- ja pilkudega, ta tõi oma pere meile külla ja hiljem kutsus meid Baierimaale, ostis isegi bussipiletid, see oli kole vaene aeg. Sõbra lesk saatis hiljuti fotod, kuidas me siis koos Regensburgis käisime. Olin rabatud. Teadsin küll hästi, et mu kallim on võrratu kaunitar, kuid pole osanud ette kujutada sellist sära. Ja ei ole ju mingi saladus, et sõbra vaimustatud pilk pani kallima nii ebamaiselt särama. Imelisel kombel ei tule pähegi armukade olla, oled ju esimene, kellega kallim ruttab rõõmu jagama, endiselt ei ole meil midagi varjatud, kõik ühine. Armumine võib tõesti imeilus olla ja kõigile rõõmuks. Ainult sõbra teismeline tütar puhkes kord nutma otse laua taga, seletades, et nad sellist isa ei tunne – nii lõbusat, vallatut, heatujulist (sõber oli õpetaja, gümnaasiumi asedirektor, oskas karm ja nõudlik olla).

Nagu armastusel on armumisel mitu liiki – armuda võib mitte ainult kui südame daami, vaid ka kui tütresse või koguni kui lapsetütresse. Olen neid armumisliike kogunud ja pean tunnistama, et kaks viimast ei ole sugugi esimesest nõrgemad.

1.12.23

Unenägu 2.12.23

Oma palverännakuid korraldan ma tavaliselt päevavalgel ja valin selleks meeldivaid kohti – Pelgulinna, kus kallimaga pulmareisi veetsime, Pirita randa, kus männi all tööst ja öisest reisist kurnatud kallima und valvasin... Seekord oli igatsus nii suur, et pole suutnud nädalavahetuse hommikut ära oodata. Ja koha valisin ka mitte just kõige mõnusama – pingi Harju tänaval, kus kallim kunagi minult küsis umbes nii, et lapsed pole Tallinna elama tulnud, sa pole Soomest tööd leidnud, mida me nüüd ootame? Varsti jäi ämm haigeks, ning oli selge, et kui ma kallima selle murega üksi jätan, solvub kallim juba tõsiselt. Vanalinn oli esimese adventi reede õhtul puupüsti rahvast täis, kuid minu palverännakut ei ole see peatanud.

Ja juhtuski see, mida pole enam lootnud – anti kohtumine. Olen unes uuele töökohale asumas – arvutuskeskuse inseneriks. Mind võeti, kuna mul on kogemusi multiprotsessoriga raali hooldamises. Raal on selline ennemuistne arvuti, mis vajas paigutamiseks vähemalt sada ruutmeetrit. Kõnnin piki koridori, natuke rāpast, nagu kõik tol ajal oli, leian uued töökaaslased, uue ülemuse, küsin, kus nende raal seisab. Oleme vahetanud ka elukohta, kolisime linna, kus pole varem käinud (kunagi noortena olime tõesti valmis kolima kuhugi, kus meile omaette korter oleks antud). Kellegi umbes 5-aastane tütreke jookseb toas ringi. Kummardan, et küsida temalt, kas ta meie poissi pole näinud.

Kallim astub sisse kerges suvekleidis, justkui oleksime siin puhkust veetmas. Uued töökaaslased ütlevad seepeale kohe, et tühja selle tööga, ei ta kao kuhugi, minge käige parem jõe kaldal suplemas, väljas ilus ilm.

Lähmegi. Meile on antud kaasa võti – asutusel on jõekaldal majake ümberriietumiseks. Avame ukse, lükkame sisse jalgratta (ei mäleta, millal see tekkis), võtame riidest lahti. Imetlen kallimat, kui hämmastavalt kaunis ta on, mõtlen, kui õnnelik ma olen, et saan jumalanna kõrval olla, et jumalanna võtab riidest lahti ega pane mind tähele. See tähendab ju, et kallim tajub mind osana endast, kas pole ma kõige õnnelikum inimene maailmas?

Supeltrikood seljas tuleme välja, paneme ukse lukku – nii mugav, et saab riided luku taha jätta! Palun kallimat päevitada natuke jõe kaldal, lähen me poega otsima, kes on umbes 7-aastane, leiangi lähimast kasesalust, kus ta kahe omavanuse poisiga mängib. Samas on poiste isad, kes on ehitajad ja otsivad tööd, küsivad seda minult. Kahjuks pole mul midagi neile pakkuda. Ütlen pojale, et emme ootab meid suplema. Poeg palub veel viis minutit mängu lõpetamiseks. Heaküll! Vaatan niipea kasesalus peituvat vana kahekorruselist laborimaja. Juugendstiil eelmise sajandi algusest, mis on labori puhul eriti vaoshoitud ja ilmekas. Selgub, et linnas on vaatamisväärsusi. Peaks pildistama seda maja...

Unenägu 7.12.23

Oleme kallimaga suurt ühiskorteri kööki koristamas ja põrandat pesemas. Naabrid on ka kohal. meil on naabritega head viisakad suhted. Köögis on palju asju, mis söögitegemisega kuidagi seotud ei ole, lihtsalt neile pole toas ruumi leidunud. Jutustan kallimale, et käisin Mäeinstituudis ja nägin kateedril kuulutust artiklite kogumiku koostamisest, kuhu oleksime jõudnud veel midagi saata, võiks ka ehitusgeoloogiast, mis on kallima eriala.

Teaduslikke artikleid on kallimal ilmunud üsna vähe, enamasti väitekirja kirjutamise ajast. Hiljem aga tegeles kallim linnaplaneeringuga, mis on teadagi rohkem poliitika kui teadus, ja sel põhjusel artiklite ja ettekannete avaldamisega peab väga ettevaatlik olema ning enne mitu korda mõtlema, kas seda ikka tõesti on sulle vaja. Igatahes tuleks artiklit kooskõlastada planeeringu tellijaga ja instituudi direktoriga. Ometigi kallimal oli mida öelda. Tänu kallima jõupingutustele sai linnaplaneeringu põhjendamine omaette tegevusharuks. Varem joonistasid arhitektid oma projekte “puhtale lehele”, loodustingimusi ja keskkonnaseisundit arvestamata.

Meil on kallimaga üks ainuke ühine artikkel – Tšernobõli raadioaktiivsest tseesiumist põhjavees, prognoosisime matemaatilise mudeli alusel, et sisaldus kasvab veel paarkümmend aastat enne kui tippu jõuab ning kahanema hakkab, ja tuleb seda asjaolu ümbruskonna linnade veevarustuses arvestada.

Ühine looming on suur rõõm, isegi mainitud mornil teemal. Seepärast tegimegi kõike mis võimalik koos, ja

aruannete autorite loetelus olid me mõlema nimed. Kallim oli meil üksvahe põhitäitja ehk projekti direktor, nagu arhitektid räägivad, kuid see töö oli liiga pingeline ja pole kestnud kuigi kaua. Ometigi olime tõesti õnnelikud, kui õõ läbi lõpetasime oma aruannet ja hommikul kahvatute nägudega viisime selle tähtaegselt tellijale. Vahepeal lippasime veel kantseleikauba poest läbi, kus me tööviljad plastmass vedruga kokku köideti. Olime uhked, et me pole lihtsalt armunute paar, ei ole lihtsalt pere, vaid veel pealegi üksmeelne meeskond, ja süda laulis, oi, kuidas me südamed laulsid!

Advendiküünlavalgel

Oleme kallimaga väga sarnased. Panime seda tähele veel välitöödel Lapimaal, kus sõpradeks saime. Mammi kord ütles südametäiega, et oleme tõesti ühesugused lapsikud egoistid. See oli tabav. Õppisime just siis nautima ühist egoismi. Egoism oli varem lihtsalt söimusõna. Nüüd aga selgus, et ühine egoism on lausa veetlev oma häbematuses. Tahame alati koos olla, ega tüdine sellest. Ja et me mõlemad seda teame, igatseme teineteist hullupööra. Meil pole vaja rääkida, pole vaja üksteist näha, puudutada pole tarvis, tunneme niigi, et oleme koos, ja ainult seda ihkame. Rohkem ja rohkem. Oleme üksteisele kodu ja kodumaa, ja üldsegi üks kindel linn ja varjupaik.

9.12.23

Meie pulmad

Kõik, mis me kallimaga seni abielust olime kuulnud, tundus lihtsalt vastik olevat. Eluilmas poleks abiellunud, kui poleks hirmu, et meid teineteisest lahti kistakse. Selgus, et teineteist kaotada oleks täiesti väljakannatamatu. Miks me nii kramplikult teineteisest kinni hoidsime? Lühidalt ja proosaliselt öeldes, selle pärast, et olime Peterburi ukrainlanna ja Peterburi eestlane, kes pole kunagi varem lootnud, et keegi me kodumaa igatsust mõistab. Nüüd aga selgus äkki, et saame teineteisele koduks ja kodumaaks olla. Ja mitte kedagi teist meil ei olegi enam kunagi vaja.

Jaanuaris oli suunamine, selleks ajaks pidime ametlikult abielus olema, muidu keegi me tundeid arvestada ei saa, kuigi me õpejõud olid väga kenad. Hakkasime valmistuma. Mammi seletas, et pulmi ei peeta mitte noorpaari jaoks, nad on niigi õnnelikud, vaid sugulastele ja sõpradele. Olgu siis nii, kuid mingeid ebaloomulike patriarhaalseid kombeid me jälgima ei hakka! (See oli muide alles 20. sajandi 3. veerandil.) Pulmakleidi valisime beeži, mitte valge, ja hästi lühikese, et mõnusam tantsida oleks. Pulmaülikonna leidsime Tallinna Kaubamajast elegantse, pruunitriibulise, mitte musta. Et poleks „parima sõbra“ valimist, palusime tunnistajateks olla ühe paari me välitööde kaaslastest.

See oli kena humoorikas paar, kes Lapimaal hakkas meie eeskujul ühest kausist sööma. Ei pea vist seletama, milline liigutav rõõm on tulevase kallimaga ühest kausist süüa, linnas muide oleks see täiesti võimatu – et nii avalikult, kõigi töökaaslaste pilkude all ja meelega. Ja veel sidus meid me tulevaste tunnistajatega selline natuke

piinlik lugu. Välitööde lõpupeolt tulles pole suutnud me kallimaga kuidagi teineteisele „head ööd“ öelda ja jääme lõpuks tüdrukute toas kahekesi välivoodil magama, olime nii noored ja kõhnad, et mahtusime. Hommikul ärgates avastasime teisel välivoodil me kaaslaste paari. Koos naersime südamest oma südamesaladuste ootamatut avalikustamist. Sõbrad ka abiellusid varsti.

Pulmade eel oli tarvis tunnistajatega kooskõlastada, kes milles registreerimisele tuleb. Sõbranna näitas oma peokleit. Ei, nii ei kõlba, nii näed sa pruudist uhkemini välja! – ütles seepeale kallim. Sõbranna pani ennastsalgavalt ruudulise ülikonna selga.

On olemas patriarhaalne komme, et naine abielludes mehe perekonnanime võtab. Vihkame patriarhaati, see on me arvates ebaloomulik ja loodusevastane. Ometigi nii tahaks, et me peres kõik ühe perekonnanimega oleksid. Peres, kus mina kasvasin, oli kõik teisiti – igaühel oma perekonnanimi, vanaemal kaks lahutust, mammil sammuti. Pere, mis meil kallimaga tekkib, ei tohi sarnane olla. Sügisel, peale välitöid (kus sõpradeks saime) viisin esimesel võimalusel kallima Tallinna, et sugulastega tuttavaks teha. Sugulased olid ideaalse pere näiteks – kõik Maaslid – onu, tema proua ja nende tütar. Nende juures Pelgulinnas veetsime pärast oma pulmareisi. Niipea aga sai Kaubamajast triibuline pulmaülikond ostetud.

Kui juba seda esimest ühist Tallinnareisi meenutada, siis peab veel paar sõna lisama. Rong saabus nii vara, et piinlik oli kohe sugulaste juurde minna. Kõndisime mööda Vaksali tänavat kohvikuni Päril (nüüd seda kahjuks ei ole enam), astusime sisse. Milline oli nõukaaegse inimese mulje ühest väiksest, lihtsast kuid

viisakast kohvikust, raske on nüüd ette kujutada. Lühidalt, see oli hoopis teine maailm, kus keegi ei püüa sul otse lävelt tuju rikkuda.

Kuid tagasi perekonnanime juurde. Kallima perekonnanimi on Štokalenko, tegelikult peaks olema Štokal, mis tähendab ukraina keeles inimest Štokholmist. See –enko oli kunstlikult lisatud kunagi passide vormistamisel. Aga minu perekonnanimi oli Schwarzwald, see oli Viinist pärit. Kuid nõuka ajal tähendaks saksakeelne perekonnanimi, et juudid oleme, nõuka juudid rääkisid ju jidišit, mis on saksa keele dialekt. Ülemused pole nõuka ajal juute usaldanud, kuna need võisid igal hetkel äkki Iisraeli välja rännata. Eriti geoloogidena oleks raske juutidena töötada, nõuka ajal olid ju isegi topokaardid salajased. Geofüüsika instituudi arvutuskeskuse töökaaslased sõitsid tõesti viimane kui üks nõukamaalt minema – Austraaliasse, USAsse, Itaaliasse. Üks sõitis isegi Iisraeli. Siis, 1973. aastal pole me seda veel teadnud, Helsingi kokkuleppeidki ei ole olnud veel, ometigi ütles kallim väga kindlalt, et Schwarzwaldiks ta ei hakka, geoloogina lihtsalt ei saa seda endale lubada, see piiraks niivõrd tulevase töö võimalusi, et parem mitte alustada. Muuseas võimalik, et Maaslid ongi natuke juudid, igatahes sellest oli juttu Maaslite kokkutulekul Hiiumaal aastal 2009. Nii saimegi Štokalencodeks, õigemini Štokallideks. Mul võttis sugulastega arutamine aega, seepärast andsin teatada oma otsusest vaid viimasel hetkel. Kallimale oli see üllatuseks, ei saagi öelda, et väga meeldivaks. Me lapsed, kes ammu Helsingis elavad, kiruvad nüüd, et perekonnanimega Schwarzwald oleks neil kergem.

Toostmeistriks pulmas palusime olla me ühist vanemat sõpra – aspiranti Prahast. Praegu mulje sellest sõbrast poleks olnud ehk nii rabav, kuid nõuka ajal oli see tõeline nähtus – üks põhimõtteliselt vaba euroopaliku kasvatusesega lõbus mees. Ja et ta okupeeritud maalt oli tulnud, aina lisas talle trotslikult kangelaslikku sarmikust. Oma esinemist alustas ta hulljulge naljaga: „Kallid sõbrad, te taipasite vist juba, et Mihkli osalemine tänases pulmas oli lihtsalt etendus. Tegelikult abiellun Liinakesega mina. Aitäh sulle, Mihkel, olid tubli!“ Kuid tubli oli hoopis kallim, kes ütles seepeale: „Tead mis, armas sõber, aga mulle hakkas Mihkel juba meeldima!..“

Kui juba jutuks tuli, tol vanemal sõbral oli tõsine armastus ühe kallima sõbrannaga, kes siia maani püüab kõiki uskuma panna, et teda maha jäeti. Tegelikult me silmi all rebis ta ise uhkelt tükkideks kutse Prahasse. Tüdruk oli paras printsessike – ilmatu suure kaevanduse peageoloogi tütar. Ta peaks mõistma, et nõukamaal pole välismaalasel kahtlaselt sotsialistlikust riigist mingeid väljavaateid. Prahast aga sai ta üsna varsti aseministriks.

Kõik me külalised rääkisid pärast ühest suust, et nii lõbusat pulma pole nad kunagi näinud. Me laulsime ja tantsisime, nagu oleks see lihtsalt üks kergemeelne tudengite pidu, mitte mingi tähendusrikas üritus.

Lõpuks kasutasime me noorpaari privileegi, et saime peolt esimestena lahkuda. Käisime veel öösel pargis jalutamast, et trallist natuke jahtuda.

Ilukirjandusest olime lugenud, et pulmaöö on üks tohutu elamus ja koguni katsumus. Kartsime seda natuke. Koju jõudes ootaski meid üks ainulaadne elamus – pea lakist pesemine, mis oli raske, kestis kaua, ja tõesti varem ega hiljem ei ole me enam juuksuri juures lakiga soengut

teinud. Tõsiselt väsinutena uinusime magusasti, nagu olime harjunud. Ühistest uinakutest marsruudis algaski imelisel kombel me sõprus välitöödel Lapimaal. Kuidas me selle peale tulime, nüüd võimatu aru saada, olime vaid hiljuti õieti tuttavateks saanud. Ometigi aimasime, et olime leidnud kodu ja kodumaa, kus alati mõistetakse, midagi pole tarvis seletada. Pole olnudki tarvis – laotasime lihtsalt ühe jope alla, teise tõmbasime peale ja uinusime männi varjus silmapilkselt. Pooleks tunniks, töö ootas. (Varsti aga selgus, et ilma nende uinakuteta ei saa enam kuidagi elada).

Hommikul tundsimme end sugulaste ees natuke petturitena. Sugulased tulid Harkivist ja Tallinnast meid õnnitlema ja arvasid vist, et pulmaöö tõi meile mingeid ilmatuid elamusi. Me aga lihtsalt magasime magusasti olles kindel, et meil on terve elu ees rõõmude jaoks. Ükski jõud poleks sundinud meid me rõõmudega kasvõi natuke ruttama, tahtsime igat hetke nautida nii kaua kui võimalik – igat pilku, igat tundevarjundit, igat puudutust.

Veel jäi meelde sellest hommikust vaikne uhke tunne – et meil on nüüd oma maailm, mida me kaitseme selg selja vastu. Maailm, kus meie ainult meie otsustame, mis meile meeldib ja mis mitte. Sõitsime siis kallima vanematega sugulastele aiamaad näitama. Kõik uppus lumes ja talvevaikus. Me ees oli nagu suur valge leht, kuhu me kirjutame innukalt oma kadestusväärse ühise saatuse.

14.12.23

Kodus

Kallim kutsub mind vannituppa talle selga küürima. Meil pole oma sauna, pole isegi dušikabiini, kuhu oleksime seltsis mahtunud, vannitoas selja küürimist naudime kogu südamest. Ütlemata tore on seebise vammiga nühkida ja sooja dušiga loputada kallima imeilusat selga, ühtlasi ka kaela, õlgasid, kaenlaaluseid, külge, veetlevaid lohukesi vööst allpool ning muidugi peput. Eestpoolt peseb kallim end ise. Nooruses, kui Eedeni aeda avastasime, proovisime teineteist üleni pesta, kuid see osutus liiga armsaks ja magusaks, lummusest oli pärast raske toibuda.

Pepust, me kaunist pepust, tahaks eraldi juttu teha. Vanatädi, kes mind kasvatas ja keda emaks kutsusin, oli nooruses Ants Laikmaa sõbranna, ja sõber Ants rääkis usalduslikult, et ei mõista mitte, miks inimesed oma peput häbenevad ja nii hoolega varjavad. Järgnev ajalugu näitas, et kunstnikul oli õigus, kõigist 40 aastat hiljem hakkas supeltrikoo peput imetlemiseks avama. Ometigi on daami pepu mitte ainult kaunis, vaid ka tundlik koht, mida tohib puudutada ainult daami ustav rüütel, ja vaid siis kui daam heas tujus on.

Kui pesemine lõpule jõuab, kuivatan kallimat suure frotee saunalinaga. Kallim kingib mulle lapsikult õnneliku pilgu. Ei oska sellest hetkest midagi rõõmsamat ette kujutada. Suudlen kallimat pepule. Valjusti ja vaimustatult. Kallim justkui ei pane tähele, ta on sellega lapsena harjunud – kui vanemad teda vannitasid, andsid alati tütrekese pepule musi.

Siis aitan kallimat vannist välja ronida ja hommikumantlit selga panna. Selleks korraks kahjuks kõik.

Juunis võetakse meil kuuks ajaks soe vesi ära. Aga pead tarvis ju ikka pesta. Selleks on meil kaks suurt kastrulit – täidan veega, teen nad gaasipliidil soojaks, viin vannituppa, kutsun kallimat pead pesema, kallan aeglaselt kuid paraja vooluga kannust sooja vett pähe ja alati tuletan meelde, kuidas tegin seda esimest korda välitöödel Lapimaal, kus järvevett tuli lõkkel ämbris soojendada. Šampooni pole siis veel leiutatud, igatahes meil pole olnud, kallim pidi silmad pingsalt kinni pigistama. Kallasin kruusist sooja vett kallima pikkadele veidi lokilistele juustele, mis olid kohati põhjamaise päikse käes heledaks pleekinud, nüüd tehakse seda meelega, ja süda oli uhkusest lõhkemas – rühmas oli veel teine tüdruk, kuid mulle, mulle, mitte talle! oli usaldatud kõrge au kallima peapesemisel assisteerida. Kallim pole teadnudki siis, et oli juba minu kallim. Natuke vist siiski aimas.

Ühes unenäos helistab mulle politsei ja teatab, et on mu kallima leidnud. Ruttan sinna, luban politseinikele, et edaspidi hoian oma kallimat hoolsamini, toon ta koju, võtan riidest lahti, viin duši alla. Kallim on osavõtmatu, mõttes ei ole ta veel koju jõudnud. Ei kiirusta teda, ei küsi, kus ta oli nii kaua. Õnneks leidub külmutuskapis, mida süüa pakkuda. Alles teki all hakkab kallim kojusaabumist ähmaselt tundma.

Kodu on koht, kus me millegipärast poolitatud ühine keha jälle ühiseks saab. Et seda tunda, pole vaja meil teineteist näha ega puudutada, kuigi armastame väga imetlemist ja kallistamist. Hing on meil alati ühine, kui aga ka keha ühisena tajume, toob see võrratu hingerahu.

12.12.23

Veel üks mälestus

Veel üks mälestus. Unenägudest, kust veel? Öine rong. Ei tea, kuhu ta sõidab, kuid ei kõhkle, et viib just sinna, kuhu tarvis. Ootan seda väikses vahepeatuses, mõtlemata, kust üldse teada sain, et ainult siit saab sellele rongile. Pimedas vagunis maksan vagunisaatjale palju tarvis, hinda ei küsi. Olete kogenud ehk öist rännakut, mis on väljapool reaalsust isegi siis, kui tuju pole sugugi romantiline, kui aina kirud vajadust halvasti magada, olgugi et kõrvuti tundmatu kaunitariga, võimatult vara ärgata, läbi varahommikust unist linna kõmpida, kui linnatransport veel ei liigu... Kuid too öine rong ei ole sugugi sellest loost, ta viib tõesti sinna, kus ei märka uneta öö ebamugavust, ei pane üldsegi midagi tavalist tähele, sest ebatavaline ootab ja kutsub. Väljun hommikul tundmatus jaamas ega kõhkle, et just siia oli mu tee. Teisiti siia poleks pääsenudki. Kõnnin rahulikult tundmatuid tänavaid püüdmata endale mingit sihtmärki seada... Ja kohtangi, ja sattungi sinna, kus lihtsalt juba ammu pidin olema. Ei küsita, miks oodata lasid, eks millalgi pärast seletad. Kui üldse meelde tuleb.

14.12.23

Unenägu 15.12.23, meie kuldsel juubelil

Elame kallima- ja lastega mingis mitmetoalises kõrge laega korteris, kus on ruumi küll, kuid valgust vähevõitu, nagu seda vanades linnamajades tihti juhtub. Ja mammi tuli ka meie juurde elama. Pean midagi olulist mammi jaoks tegema, tema elu sisseseadmiseks – vist midagi mööblit ostma, kuid raha selleks puudub, ometigi pean

probleemi kuidagi lahendama. Kallimale olen ka midagi lubanud teha, mis vähemalt aega nõuab. Samal ajal töö ei tule ma oma ülesannetega hästi toime. Teaduri töö on selline, mis vaevab pidevalt, mitte ainult tööajal. Olen pingest nii kurnatud, et jään kusagil diivaninurgas istudes magama. Ärgates näen kallimat oma kõrval. Kallim loeb täpselt üles kõik mu mured. Olen liigutatud, et ta kõike meeles peab ja mõttes minuga on. Siis ütleb kallim, et mida ma talle olen lubanud, see võib oodata, sellega pole kiiret, ja et hakkaku ma kohe tegutsema, alustades kõige aktuaalsemast mammiga seotud probleemist. Lähengi tegutsema tiivustatuna teadmisest, et kallim mind mõistab nii hästi ja alati toetada oskab.

* * *

Olete tüdinud juttudest,
et meil kallimaga
on kõik omamoodi,
et elame üldsegi
omaette maailmas.
Toon näite,
mis uskuma paneb.
Barett.
Peakate,
mis teeb naise naiselikumaks,
ja mehe – mehisemaks.
Tavaliselt kantakse seda viltu,
siis oled särav tüdruk
või vahva poiss.
Kuid kallim
tõmbab oma bareti kõrvadele.

(Ei hakka seletama,
et on nõnda säravam ja vahvam...)

15.12.23

Kolmekesi lumel Sõbra mälestuseks

Pikutame lumel südalinna pargis – käed laiiali, pilk õhtuses taevas – mina, kooliõde ja tema sõbranna. Valge lumi me ümber meenutab puhast voodilina. Lumme heitmine on umbes sama, mis oleks suvel riidest lahti võtmine. Oleme noored, ihkame õnne, mis on justkui käeulatuses, sõna otseses mõttes, kahele kolmest igatahes. Vaatame taevasse ja mõtleme, miks see õnn tegelikult nii lõpmatult kaugel on, nagu need vaevunähtavad tähed.

Kooliõde oli sõbra pruut, sõbrannast sai sõbra naine.

17.12.23

P.S. Eelmises lüürilises proosatükis on selline väljend, nagu suvel riidest lahti võtmine. kus jäeti lugeja hoolde oletada, kuivõrd too lahtiriietumine toimub. Selle kohta saab vesta omaette väikse loo. Olime sõbraga, tema pruudiga ja veel kellegagi koolivendadest matkamas, õieti linnast väljas pummeldamas. Siis sai pummeldatud nii, et kaasaegne inimene seda vaevalt mõistab. Pruut hakkab teesklema joobnud minestamist. Heaküll, käepärast on üks allikaauk, kus supelda saab. Kanname ta kätel sinna, võtame end ihualasti, siis vahetame vilksti pilke ja ei hakka kooliõde lõplikult riidest lahti koorima, et otsustagu enne, kas on tõesti juua täis või teeskleb nii ahvatlevalt. Pudiseme auku, leige vesi toob teise, asjalikuma meeoleolu. Ei mäleta, kuidas kooliõde toibumist teeskles.

Kodumaaigatsus

Kodumaa igatsus lihas ja luus,
tahaks suruda ma vastu rinda
kodumaa võrratut pinda,
vähemalt juunikuus...

Hingata seda lõhna,
mekkida seda maitset,
nautida ebamaiset
kuivatet lesta kõhna.

Kuulda vaid eesti keelt...
Te vist ei kujuta ette,
kala ei ihka nii vette.
Alati on mingi keeld!

Koduigatsus mitte hinges
vaid kogu ülejäänd kehas,
mida nüüd sellega teha?
Üks alalõpmatu pinge...

18.12.23

Unenägu 19.12.23

Oleme impressionistideaeelses Pariisis. Neli õde jäävad järsku orbudeks. Tüdrukud on andekad, nooremad hakkavad elegantseid kleite disainima ja õmblema, vanem – noorematest õdedest Renoiri vaimus aktimaale maalima. Tüdrukute vanemad olid tuntud inimesed, esimesed kleidid ja maalid ostetakse heategevuslikult, Renoir näitab

eeskuju, varsti saab andekate preilide looming Pariisis moodsaks. Tüdrukud kiruvad oma kurnavat elu: hommikul roogivad nad aias lund, siis poseerivad vanema õe stuudios, õhtul näitavad poodiumil uusi kleite, õmmelda tuleb tihti öösel. (Lumerookimine on ilmselt näituselt Ateneumis, kuhu toodi Monet ja Sisley talvemaastikud.) Mind tüdrukud ei salli silma otsas – olen nende meeldivad harrastused tüütuks igapäevaseks tööks muutnud. Preilid ei mõista, et oleme kallimaga boheemlased ega suudaks neid koos nende üsna uhke koduga ülal pidada. Vanem õde küll aimab, kuid ta on vaikne ega püüa õdesid ümber veenda.

* * *

Iga kiri tõelisele sõbrale
on armuavaldus.
Leiad alati uued sõnad,
tulevad alati uued mõtted,
kuid tunded on ikka samad.

20.12.23

* * *

Loeme kirikuseinalt: Jumal on armastus.
Ei seletata, kas jutt on kallima armastusest,
lapse või sõbra armastusest,
ei olegi vaja seletada,
sest oma armastatus näeme Jumalat,
näeme lihtsalt Jumalat ja suhtleme Temaga,
saame isegi kallistada,
olgu Ta kallima, lapse või sõbra kujul.

* * *

Ma ei taha olla vanem,
ma ei taha olla targem,
olen ikka see nooruk,
kes pimedas lumiste mändide vahel eksleb
ega taha uskuda, et kedagi sealt ei leia.

20.12.23

Sõbra mälestuseks

Täna on sõbra matused, eluaegse sõbra ja koolivenna, kel oli nooruses minule üsna suur mõju. Näiteks koolilõpetamise peoõhtul sõitsin temaga metsa ega mõelnud üldse, et kui ta hetkel pruudiga-kooliõega tülis on, kas pean seda tingimata niivõrd jagama. Sõber üllatas oma ütlemistega. Kui valmistusime koos majakatusel koolilõpueksamiteks, ütles ta mulle, et inimene iseennast mõistab alati õigeaks. Kui kroonus olin, ja sõber tuli mind vaatama, jalutasime temaga hommikuni väeosa ümbritsevas männimetsas, kust jäi meelde tema ütlemine, et keerulisi asju võib inimesele seletada, lihtsaid aga peab ta tingimata ise taipama. Nagu näete, oli sõber mõttelaadist filosoof, kuid mitte lihtsalt filosoof vaid Epikurose ustav järglane – pummeldada ja kurameerida suutis ta lõpmatult ja väsimatult. Kuid ka see pole olnud tema isiksuses kõige huvitavam külg. Sõber unistas koolipoisina kosmonaudiks saada, vähemalt lenduriks. Lennukooli ei ole teda võetud, sest silmanägemine pole olnud 100%. Sõber sai inseneriks, lennundusaparatuuri konstruktoriks ja katsetajaks. Katselendudel kogutud lennutunde on tal rohkem kui mõnel lenduril. Ja milliseid

tunde, katsetajal on seiklused lennus lausa ette nähtud. Ei tea, kas sellele peab lisama. et sõber oli romantiline, armastas ja oskas laulda. Mida veel jutustada? Sõber oma prouaga korraldas peo Reagani võimule tuleku puhul, mis oli nõukaajal, nagu mõistate. Nüüd on meil tingimata tellimusi! – naersid nad õnnelikult (kes julgeks veel nõukaajal nii küüniliselt avameelne olla?) See oli üks tõesti vaimustusväärne elu niivõrd raskel ja vastuolulisel ajastul.

21.12.23

Meie haigus

Miks sellele teemale tulin – kuulasin YouTubeist üht salvestust 2016. aasta jõuluajast ja püüdsin meelde tuletada, mida me siis tundsim. Olime lihtsalt haigusega võitlemas, ja miski muu pole mõjule pääsenud. Haiguse algus oli loomulikult löögiks. Kallim ütles mulle pärast: „Ma nägin hirmu su silmades.“ Millegi pärast ei ole mul nii häbi, kui selle hetke pärast. Kuid pärast olime lihtsalt õnnelikud – haiglates ja kodus justkui paranedes. Nautisime igat hetke. Nii palju, kui oli neid meile antud. Siin peaks lõpetama. Aga see ei lõppe ju, meie jaoks – mitte kunagi.

22.12.23

Meri ja Maa

Meri ja Maa jagasid valdusi, püüdsid viisakad olla, kuid ka oma huvi mitte unustada: sinule – saar, minule – väin; sulle – neem, mulle – laht... Rannajoon sai lõpmatuks. Neile ilmselt hakkas meeldima koos kaardi kallal askeldada. Meri rüüpas peale valget veini, Maa – punast. Meri oli nii ahvatlev oma roheliste silmadega, korallist kaelakeega ja tujuka iseloomuga. Maa kinkis Merele pealekauba jõed ja järved, kosed ja joad, ojad ja tiigid, ujulad, kanalid, purskkaevud...

23.12.23

Unenägu 28.12.23

Olen õpepraktika suvelaagris, kus palju toredaid noori koos, ja mul on oma kohustused – vaadata, et laud kommide- ja küpsistega viisakalt välja näeks – noortel on ju alati hea isu. Püüan oma kohustustega toime tulla – osa komme peidan sahtlisse, teiste jaoks leian paraja vaagna, lähen siis telki, kus mind ootavad mu kallim ja me väike poeg. See on suur telk, kus peale meie veel mitu inimest elavad. Selgub, et sõbranna tütar on meile külla tulnud. Tüdruk on pikalt teelt väsinud ja magab nüüd kois oma valges suvekleidis. Heameelega, et meil oma väike kena seltskond koos, luban nad kõik õhtupool sauna viia, aga enne peab kontrollima, kas on ikka tõesti selline võimalus. Sammun sauna poole, kuhu on umbes 3 km. Meile tundmatu asula, kus me suvelaagris oleme, on keerulise planeeringuga, kerge on eksida, mis oleks mulle suureks häbiks, kui hakkaksin oma peret ja külalist sauna viima

ning poleks sinna õiget teed leidnud. Kuhu poole ma liigun? Päike on praegu edelas, paistab vasakust küljest, tähendab, kõnnin loode poole. Tagasi tuleb siis kagu suunas minna. Leian sauna, vaatan aknast sisse, näen et me lapimaiste välitööde kaaslased istuvad saunaesikus, käes vihad õitsevast toomingast, ja me sõber – ülemus on nendega. Milline meeldiv üllatus! Ei peagi luba küsima, sellises seltskonnas oleme teadagi alati teretunud. Ruttan tagasi oma pere juurde, püüan lühemat teed leida. Mingi telliskivist laohoone jääb ette, vähemalt 150 aastat vana. Otsin teed vasakult, kitsas rada viib piki lao seinä märke, mingi vanamees kõnnib ees, küllap ta teab, kuhu minna...

Kallimaga telgis veetsin vaid mõne minuti, kuid kogu lugu oli ju vaid sellest, kuidas püüdsin kallimale head meelt teha. Saunast oleks ta ilmselt rõõmu saanud. Haapsalu sõbrad kütsid meile kord sauna. Oh, Issand, kui kirglikult mu kallim saunalaval vihtles, justkui tundis, et nii tore saun on meil esimest ja ka viimast korda elus. Kuumust kiirgav kallima keha on imeilus pilt, mida maalikunst ei suuda edasi anda, kuigi suured meistrid on katsunud. Ei ole ju infrapunast värvi. Ehk ainult groteskne graafika tuleks sellise ülesandega toime.

Seekord on selge, kust need mälestuskillud tulnud on. Õpepraktika suvelaagris saime kunagi tulevase kallimaga tuttavaks, istusime kõrvuti, vaatasime võrkpallimängu. Pärast linnas tulime kord seltsis trammipeatusest ülikooli, ajasime kenasti juttu. Piinlik selliseid asju tunnistada, aga sõpradeks saime alles aasta hiljem välitöödel Lapimaal. Armumisest rääkimata. Kallim pihtis mulle, kui sügisel Lapimaalt linna tulime, et pole kunagi armunud olnud, ei ole kogenud seda haiglast peata olekut. Kuid selle ees teadis kallim väga hästi, mis

on armastus, see teadmine meid kokku viiski. See tähendab, et on sinu armastatu ja kogu ülejäänud maailm, ning too maailm näeb selles kõrvutuses üsna haledasti välja. Ja ei mingit peakaotamist, lihtsalt tead täpselt, et see just nii on, ja mitte kunagi mitte kuidagi teisiti.

Parim luuletus

Sulailmaga
näen männiokstel veetilke,
igal okkal oma hiilgav pärl.
Kunagi kirjutasin sellest luuletuse,
mida lugesin oma kallimale,
et võimatu ette kujutada
uhkemaid ja maitsekamaid juveeliehteid.
(Seal oli veel juttu luidetest,
konstruktivistlikust arhitektuurist
mändide vahel,
suurtest akendest ja interjööridest,
mida täida millega tahad,
kas südantlõhestava üksindusega
või joovastava sõbraleidmisrõõmuga.
Loomulikult, oli luuletus palju vaoshoitum.)
Kallim ütles siis kohe,
et see on mu parim luuletus.
See oli öeldud nii vaikselt ja rahulikult,
et mingit kõhklust pole saanud jääda.
(Panen seda kirja trammis, kus kostavad
mingid südamlikud aastavahetusõnnesoovid,
mis poleks pidanud reisijateni jõudma.)

30.12.23

Hetk

Oleme sõprade juures Baierimaal. Suvise ilmaga näitasid sõbrad meile veel ühte tükikest oma toredast maast, kus öeldaks *grüß Gott!*, mitte *guten tag!* Jõudsime sõprade külalislahkesse kodusse, saime pooltundi puhata, siis pidime alla lõunat sööma tulema. Läksime duši alla, meil oli oma vannituba. Tulen ihualasti duši alt ja näen, et kallim, samuti ihualasti, puhkab mõnusasti selili voodis. Jumalannast ei minda niisama mööda, kummardan, et kallimale musi anda, kergelt ja mänglevalt, ükskõik kuhu sattub, kõik kohad ühtemoodi armsad, et aga oma vaimustust üles näidata. Ja kallim seepeale, samuti kergelt ja mänglevalt, kallistab mind käte ja jalgadega. Naudime natuke seda hetke, millele võimatu midagi lisada, selge, et niigi eluks ajaks meelde jääb. Paneme siis viisakalt riide ja lähme sõpradega lõunat sööma. Sõbrad on meist umbes kümme aastat vanemad, ei tohi neid ootama panna. Sõbranna saatis mulle hiljuti fotosid tollest ajast, mida ma varem näinud pole. Nimetasin siin kallimat jumalannaks. Teate, see oli tõesti nii! Kuidas küll süda pole õnnest ja uhkusest lõhkenud?

1.1.24

Kauboisuppi süües

Kauboi
oma rändurielust
nii metsikult väsind,
ja et
iga lõke teeb valgemaks öö,
see on ainult noortel.
Ohaios
veel ootamas teda on võrratu kallim,
kuid kahjuks
see lõppeb niipea, ja siin pole midagi loota.
Ta suudab,
kui keegi midagi ütleb, end vaprasti kaitsta.
Kuid millegipärast
nüüd midagi keegi ei ütle.
Ja kallim,
kes teab küll, kuidas ta ruttab,
ei ometi mõista,
et preeria seadus
veel teda vabaks ei lase.

2.1.23

* * *

Signe Sirelit ja Paul Eluard'i matkides

Lapimaisetel kaljudel
männimetsade varjus
on üks järv läbipaistev,
igat kivi ja kala ta põhjas
näeme selgesti, veel näeme saart
järve keskel, kuhu saab minna
õhtul saab paadiga,
kõndida kivisel laiul,
nagu jaapanlased,
kel imetlemine on kombeks.
Ja ka mõtisklus.
Hääletult, kergelt
libiseb paat üle vee,
Kuidas me siia küll saime?
Virmalistena vist...
Palverännakult liigume majja,
mis meid ootab
ja on nagu Põhjamaal ikka –
tumepunane sein valge aknaga.
Pliidi all süütame tule,
ning hõõgveini kaneel ja ka nelk
hõljuvad varsti me toas.
Metsades eksinud maja
saab meile ühiseks koduks.

11.1.24 haiglas

Jumalat otsimas

Jumalat näeme teadagi oma kallimas, see on kirikuseinal suurte tähtedega kirjas. Jumalat tunneme ära pilgust, naeratusest, siin on võimatu eksida! Kas tõesti julgeb keegi öelda, et pilk, mida kallim talle kinkis, oli üks sureliku olendi pilk?

Nägu ümbritsevad juuksed, mis on nagu meri – iga päev ja iga tund isemoodi, oma värvivarjundiga, oma lainetusrütmiga. Näidake mulle inimest, kes on merest ja selle alalõpmatust muutumisest tüdinud, siis usun, et keegi suudab tüdineda kallima juustest! Isegi kui mingil põhjusel juukseid hetkel peas ei ole.

„Kas ma su vaimset otsingut ei sega, kui mõnda kohta kreemiga määrin?“ – küsib mult kallim, peeglisse vaadates. „– Ei sega sugugi, aitad hoopis!“ – kiidan mina. Märkame Jumalat kallima graatsilistes liigutustes. Oleks pidanud kallimat tantsima kutsuma, et jumalikku elegantsust nautida.

... Kallim keerab kreemipurgi kinni ja pöördub minu poole: „Kas leidsid, mida otsisid?“ „– Oo, jaa!..“ „– Heameel kuulda! Kas Loojale veel küsimusi jäi?“ „– Mitte ühtegi! Igavesti. Aamen.“

13.1.24 haiglas

Haiglas

Kõik on nii sarnane –
must silmapiirini mets
ja akna taga
aeglaselt maandumas lennuk.

Aga metsa taga meid siis
justnagu midagi ootas,
ja lennuk meid kuhugi viis
üle öise Prantsusmaa.

14.1.24

Saatuslik bussisõit

Sõidame kallimaga välitööde kaaslase pulma. Buss on puupüsti rahvast täis, meid surutakse nurka, kus saame teineteisele vaikselt oma saladusi pihtida, sõita tuleb rohkem kui tund aega. Igaõhtust lahkumist kannatame, nagu rivanoolita sidemevahetust, kuid kõige tähtsamaid asjaolusid, mis meid seovad, alles aimame. Kallimat kasvatasid vanaema vanaisaga Ukrainas, ja mind – vanatädi Eestis. Kallima emakeeleks oli ukraina keel, ja minul – eesti keel. Kuivõrd võõras oli meile mõlemale Venemaa oma ropendamise- ja võidutseva jõhkruise, ei hakka seletama. Ometigi pidime seal elama ja lõpmatult kordama katseid oma unistuste maale pääseda. Kallima vanaema ja minu vanatädi surid, kui me koolilapsed olime. Sellest ajast peale teadsime, mis on armastus. See on, kordan meelsasti, kui on inimene, keda armastad, ja on

kogu ülejäänud maailm, ning too maailm näeb väga haledasti välja selles kõrvutuses, nii tähtsusetu ta tundub. Kõik on kuulnud sõna armastus, kuid keegi ei tea, mida see tegelikult tähendab – sellise veendumusega elasime oma nooruse aastaid, justkui mingis sürrealistlikus kõrbes, kus suudleks neljakäpukil teise inimese jalajälge, kui äkki seda leiaks. Oma päritolust pole teinud me mingit saladust, kuid pole näinud ka ühtegi inimest, kellest võiks loota, et ta aru saab me igatsust mingi pisikese Panivanivka või mingi väikse Kärddla järele. Nüüd aga taipasime äkki, et oleme leidnud selle, mida pole otsinud, kuna pole lootnud, et võimalik on leida hinge- ja saatusekaaslast. Me sisenesime sellesse bussi kahe omaette isikuna, igäüks oma valuliste saladustega, väljusime aga ühise elusolendina, mis on mingil arusaamatul põhjusel kaheks osaks jagatud. Ja nii see jäigi, ei kujuta ette, mis oleks võinud seda muuta. Me ühine saatus pole olnud sugugi kerge ega alati meeldiv, aga kui oled kallimaga üks elusolend, ei tea mis soost ja mis rahvusest, mis siin enam teha saab?

28.1.24

* * *

Tuled koju kaugelt ja nii hilja,
et ainult koer jookseb sulle vastu
saba liputama.

Kallim teeb sul voodis ruumi
ja võtab sind oma magusatesse unenägudesse.
Kõige liigutavam, et ta teeb seda alateadlikult,
unest ärkamata.

Kuulad mõnda aega mõnusat nohinat
ja uinud siis kallima kõrval.

Midagi pole võluvamat
armunute alateadvuste kokkusulamisest!
Hommikul, veel enne hommikut
pead tagasi ruttama.

Juba munder seljas astud korra voodi juurde.
Kahju on kallimat äratada.
Kergitad tekiäärt ja annad musi
armsale unisele pepule.

29.1.24

Giovanni di Paolo, Paradiis, 1445

Kui me kokku jälle saame,
nagu paradiisi maalil,
nagu unistuses kaunis,
nagu armsas unenäos,
seisame üks teise vastas,
vaatame üks teisel silma
ja ei tea, mitu tundi,
mitu aastat juba läinud.

Me ei tüdine, ei väsi,
kokku puutuvad me sõrmed,
jutustavad niivõrd palju
meie rõõmust, meie valust,
meie igatsusest karmist,
mis nüüd igavesti otsas,
raske uskuda...

4.2.24

Düreri „Melanhoolia“ (1514)

Kallim on äratuntav
Düreri „Melanhoolias“ –
rahutult mõtisklev pilk
julgelt lõpmatuses kaob,
otsides, mida võibolla
parem ei pruugigi teada.
Kallim on sellega nõus,
justnagu natuke meeles,
kuidas poseeris ta Düreril
ammuses eelmises elus.
Enne me kohtumist ka
oli üks eelmine elu,
nii „Melanhoolia“ vaimus,
et isegi nalja teeb nüüd.

4.2.24

Päiksejännud

Päiksejännud, suured nagu linnaaknad,
toovad kevade meil ega püsi vakka.
Üle tänava neid saata kergesti me saame,
kui vaid veidi puudutame oma aknaraame.
Jõuavad nad isegi kaugemasse hoovi,
kuhu päike ennast näidata ei soovi.

20.2.24

* * *

Debussy linalakk tütarlaps,
mul õnnestus Sinuga tuttavaks saada,
saada Su sõbraks, hiljem – abikaasaks.
Olen nii uhke, et mind valisid,
ja et minuga jäid selliseks,
nagu enne me tutvumist.

22.2.24

Londa Color nr 17

Kallim ei ole linalakk,
kuid suvel päike pleegitab kenasti
me kastanpruune juukseid,
ja kallim aitab päikest.
Minul aga on rõõm kallimat aidata
(suvel võetakse meil tihti soe vesi ära).

22.2.24

Aktuaalne

Meil on hea sõber,
arheoloog ja kunstiajaloolane,
kes õpetas,
et veel muistsed kreeklased teadsid:
pahast ei tohi rääkida
(kui see otsene kohustus ei ole,
nagu sõjaväelasel või kohtunikul).

22.2.24

* * *

Me pole seda omavahel arutanud,
kuid jõudsime otsuseni,
et see poleks aus,
kui üks meist naudiks
oma kodumaal elamist.
teine aga igatseks oma kodumaad taga
kättesaamatu unistusena.
Selle teadmisega elasimegi Peterburis,
mis oli alati kuulus tolerantsuse poolest,
ja oleme teineteisele kodumaa ja kodu.
Teate, kui armas on kodumaa?
Aimate, kui tore on kodu?
Kas oskate oma kallimale kodumaa ja kodu olla?

26.2.24

Unenägu narkoosi all

Kaks daami Uppsalast ja Viiburist kaks härrat,
Kristiine-aegsed aadlikud kõrged,
kel raske oli omasugust leida,
kord kokku leppisid, et kohtuvad, ja siis
ehk muudab nende saatust meeldiv tutvus.
Sai Soome lahes valitud üks kalju,
ja sinna ehitatud moodsas stiilis saun
ning roosipõõsad istutatud ümber,
nii härrad korraldasid. Saabusid ka daamid.
Neist sündmustest kaks vesivärvimaali
on säilinud, kus purjekad ja roosid,
ning keset tuulist lahte kavalierid
seal daamidele ulatavad käed,
ja daame justkui maalinud on Rubens,
neil on ju seal seitsmeteismes sajand.
See tutvus oli kahtlemata meeldiv,
sest tulid veel kord külla uhked daamid,
kuid kosimist ei juhtunud neil hiljem,
ja selle põhjust keegi nüüd ei tea.

8.4.24

Põhjamaa hapud marjad

Kallim kasvas Ukrainas,
kus kirsid ja aprikoosid
hellitavad sind aina,
viinamarjad ja roosid.

Põhjamaale ta toodi,
kus maitstes ta teisi marju –
tikreid ja sõstraid, mismoodi
neid süüakse? Ära ei harju.

Isegi maasikad magusad pole
siin ebamugaval maal,
kus on nii vihmane, vilu ja kole,
kuidas siin elada saab?

Marjad on nuhtluseks liiati raskeks, -
arvas mu pisike kallim, -
Põhjamaa sõnakuulmatuil lastel.
Tema neid marju ei salli!

11.4.24

* * *

Paksu raamatu kinkisid sõbrad,
paksu raamatu armastusluulet.
Loen, loen ja leian vaid valu,
leian igatsust, pettumust leian,
ja ka see pole veel kõige hullem,
millest jutustab lüürikakogu.
Kõik see olemas on, kes küll vaidleks,
kuid kas luulele teemaks see sobib?

16.4.24

* * *

Kui olete teineteist leidnud,
kui juhtunud selline ime
siin sürrealistlikus kõrbes,
ei olegi enam see kõrbe
vaid taevalik Eedeni aed.
kus kallimat näha ja kuulda
või vähemalt oodata teda
saad uskudes kohtumisrõõmu...
Ja siis tekkib kohutav aimdus,
et millalgi uuesti kõrbe
sind varitseb aastate tagant.
Ei! Jalamaid peab su kallim
sul lubama, vanduma lausa,
et üksi sind mitte ei jäta.
Las annab sul kohe ausõna!
Ei kannata ühtegi hetke
sa tekkinud jubedat hirmu,
ja midagi tähtsam ei ole
ei praegu, ei kunagi hiljem,
ja kallimast mõlema käega
sa kramplikult kinni nüüd hoiad...

17.4.24

Haiglaaknast

Milline kõrgus
ja milline kaugus
akendest avaneb
ravimiskäigus!

Metsad tumedad,
heledad pilved
lisavad vaatele
sügava ilme.

Meelitab aknatagune maailm,
võlumaa ilma meieta kevad,
pilte vaimusilmale maalib,
aknast vaid me uudistame seda.

4.5.24

Ikka haigla aknast

Päike akna taga,
lehed nagu salat.
Päiset und ei maga
intensiivi palat.

Igäühel miski
äkki tuleb meelde.
See ju oli siiski,
äkki kordub veelgi?

8.5.24

Haiglas

Minu veresoonte kallal
tüdrukud on nagu kalal.
Justkui näkkab...
Veab äkki?
Ebaõnnestus! Mis teha.
Kannatagu haige keha.

10.5.24

Unenägu

Kevadine Peterburi,
ojakeste vulin.
Keegi mul seal suri,
matusele tulin.

... lasen trepikotta daami,
kena, mitte noorukese.
Seltsis ülesse me saame,
viimasele korrusele.

Pihib daam, et on Pariisist
tulnud mõneks ajaks.
Minulgi sest vene kriisist
miskit pole vaja.

Tallinnasse naasen varsti,
kus on minul tööd.
Naeratame – siis on hästi!
Lähme omateed.

Mida otsisime Nevskilt,
mõistatuseks jääb –
eilset päeva igavesti
vaimusilm meil näeb.

12.5.24

Tasakaal

Mu kallim teenis ühte ainulaadselt uhket linna.
Mitte riiki, kuhu see linn kuulus,
riigi osa me elus oli alati pehmelt öeldes kahtlane.
Kallim oli Peterburi peageoloog,
kuigi sellist ametikohta pole olnud.
Linnale, mis oli seda väärt,
pühendas ta oma usinuse, kogemused ja innustuse.
Tihti oli mul au kallimat aidata tema töös,
keeruliste probleemide lahendust seltsis otsides
ja leitud lahendusi ellu viies.
Ajavahemikud, kui saime koos tegutseda,
olid nii õnnelikud, et piinlik jutustada.
Töölt koju tulles saime veel paar ringi aias jalutada.
Aia väravad olid kinni, vähe kes teadis,
kuspoolt sisse saab. Tihti jalutasime kahekesi
südalinnas, peatänava kõrval.
Võisime lobiseda ja ka vaikida,
ilma et see vähimatki pinget tekitaks.
Kuuendat aastat vaevlen kallimata.
Kardan et sellestki on vähe,
et tasakaalustada rõõmu, mis meile osaks saanud.

13.5.24

* * *

Rõduukse avamuse piirdes
papliokstel värisevaid lehte
näen ma nagu hinnalisi ehteid
sädelemas kevadpäikse kiirtes.

18.5.24

Imeline talv Kärddlas

Jooksen üle majataguse heinamaa Mallingule. Kõrgete leppade all, mis kimbuna heinamaa keskel kasvavad, peatun korra, et ülesse vaadata. Taevas liiguvad kiiresti rasked sügispilved, ei midagi sarnast vastlõppenud maheda suvega. Käes on 1958. aasta 1. september.

Mitte ainult eluaegse sõbra Tarmoga ei käi ma mängimas üle Metsa tänava naabrite pool. Ka Tarmo ema tädi Velli on minu sõber. Tädi Velli oskab ömmelda, nii hästi, et talle tellitakse kleite ja isegi palituid. Milliseid ilusaid lappe jääb järele, eriti palitust! Minul aga on minu valge istuv mängukoer, kellele on hädasti rõivaid tarvis. Mammi saatis selle mulle pakiga, kui ma talle kirjutasin ja üksikasjalikult seletasin, millisest mänguasjast on juttu, isegi joonis oli lisatud. Eriti vahva tuleb välja koera palitu ehtsast paksust ja pehmest palituriidest. See on oranž sujuvalt muutuv tumepruuniks. Ömblen koera palitu külge läikiva musta nõöbi, et see eest kinni käiks. Tädi Vellil on suur kast nõöpidega. Kui midagi ilusat mulle osaks saab, teeb see südame nii soojaks ja nii kauaks!

Kolmandal novembril olen kutsutud Tarmo sünnipäevale. Tuba on poisse täis – Tarmo koolivennad tulid õnnitlema. Küsin, kui vanaks Tarmo sai. Tarmo näitab mõlema käe sõrme – kümneaastaseks! Ise olen kuueaastane. Mulle meeldib, et mul on vanem sõber – tark, tugev, julge. Nähtavasti ka Tarmol on heameel, et kõrval on sõber, kelle silmis saab olla tark, tugev ja julge. Sööme maitsvat tikrikooki, vaatame Tarmo klassi fotosid. Laua tagant liigume välja Metsa tänavale. Siis tõstab üks koolivendadest teelt kivi ja täpse viskega lööb puruks

pirni tänavalaternal Mallingute maja ees. Keegi avaldab pimedast vaimustust sel puhul. Mul on üllatuseks, et selline veider tükk võib üldse pähe tulla, ei oska midagi kosta, aga eks vanemad poisid teavad, mida ja milleks nad teevad.

Tarmo koolivendasid näen jälle mardilaupäeval, kui nad endale paberist maske liimivad. Seda tehakse töökojas, mis on Mallingumaja teisel korrusel, kohe trepi kõrval. Seal me Tarmoga tavaliselt mängimegi, kui ei ole väljas lippamas. Meisterdan ka endale maski, õppides, kuidas poisid seda teevad, kuid õhtul mind keegi kaasa ei kutsu mardisantide etendustele. Näen neid juba kodus, kui nad meile esinema tulevad. Poisid on nii ilmekalt kostümeeritud ja grimeeritud, et ära neid ei tunne, ja esinevad nii vahvasti, et mina poleks nõnda suutnud.

Veel üks mälestus jäi vahele – 7. novembri demonstratsioon Keskväljakul. Ilm on tuuline, ja silmad lähvad vesiseks. Püüan nägu kuhugi peita – äkki keegi küsib, et poiss, mis sa nutad? Kuid keegi ei küsi, jääb selline mulje, et täiskasvanud on hoopis kaastundlikud. Tagasiteel ostame punasest poest musta kalamarja, mida sinna pühade puhul toodi. Nähtavasti oli küllalt odav, et saime endale lubada.

Hakkab vaikselt külmetama. Hommikuti näeme härmatist ja veeloigud tänaval on kinni külmunud. Need muudatused annavad lootust, et ka talv algab juba varsti. Kord hommikul emaga linna peale minnes kaotame võtme. Kõnnime siis aeglaselt hoolikalt jalge ette vaadates tagasi ja leiamegi võtme koduvärava eest tänavalt. Jääb meelde see pilt – suur must võti, vähemalt sada aastat vana, valgel härmatisel.

Emaks kutsun ma vanatädi, kes mind kasvatas Pelgulinnas kahekuisest vanusest alates, ja tänu kellele sai eesti keel mu emakeeleks. Kärddlas olime noorema vanatädi Betti juures, kus tundsim e ennast täiesti oma kodus. Nooruses Russalka juures ennustas mustlanna emale tema elu näojoonte järgi. Ütles, et emal sünnib poeg, väga ilus ja vapper, kuid ta saab noorena surma kuuli läbi. Aga hiljem üks teine poiss saab emale kalliks nagu poeg. Ja see poiss aitab ema, kui suureks kasvab. Kõik täpselt nii läkski täide, peale viimase ennustuse – ema suri, kui olin 14-aastane.

Ka minu kallimal oli vanaema, kes teda Ukrainas kasvatas ja armastas väga, ja kes suri ära kurvastusest, et kallid lapselaps temalt ära viidi. Kui me kallimaga saime teineteisest teada need kõige tähtsamad asjaolud, kuidas me kasvasime, üks Ukrainas, teine Eestis, ja et me teame mõlemad, mis on armastus, sai me saatud ühiseks sellest hetkest. Ja armastus on see, kui on olemas sinu armastatu ja kogu ülejäänud maailm, ning too maailm näeb üsna haledasti välja selles kõrvutuses. Paljud ei teagi nii lihtsat asja. Seepärast me nii rõõmustasimegi teineteist leides.

Tagasi Kärddlasse. Kord vaikselt ja pimedal õhtul hakkas väljas lund sadama, ja üsna varsti õhtu pole olnudki enam pime ja ka vaikne ei ole enam olnud – kõigist majadest rõõmsalt kilgates jooksid välja lapsed ning asusid värskelt lumest lumememme voolima ja losse ehitama. See pidu ja vaimustus kestis poole ööni, ning ükski lapsevanem pole öelnud, et aitab nüüd küll, aeg on magama minna. Tarvis oli seda suurepäraselt ja haruldast sündmust väarikalt tähistada – esimest lund. See juhtub ju kord aastas, aga lapsele on aasta väga pikk.

Hakkan hommikuti lumel paljajalu jooksmas käima, tädi Betti aed on nii suur ja ilus! Tore, kui on oma aed puhta lumega, linnas sellist mõnu raske ette kujutada. Ema tädi Bettiga kohkuvad, et äkki külmetan, aga ei ole tol talvel kordagi külmetanud.

Kui Metsa tänavalt Nõmme tänavale pöörata, algab õige varsti Lodju mets. Kord lähen sinna jalutama ja kohtan metsa ääres imekena omavanust tüdrukukest, no lausa Lodju metsa väikest haldjast. Küsin tüdruku nime. Ta kirjutab näpuga lumele: *Liili*. Oskan lugeda, kuid veel mitte kirjatahte. Liili ei pane seda pahaks, ja me jalutame koos vaikselt talvises Lodju metsas, lund ei ole veel palju, saab ilma suuskadeta liikuda. Kodus jagan emaga oma tutvumisrõõmu, ja jagatud rõõm saab, nagu peabki olema, aina suuremaks. Jooksen nüüd iga päev Lodju metsa poole Liiliga jalutama. Ei mäleta, millest me räägime, kuid meil on nii tore olla seal talvises Lodju metsas!

Kuidas ma lugema õppisin? Ristkraavi teisel kaldal oli siis raamatukogu, kus me emaga raamatuid võtsime. Kärkla vahel ei kutsuta jõge enam Ristkraaviks, linnas tal ei olegi nime. Aga selle eest on džungli rada vasakul kaldal Kõrgessaare maanteest Keskväljakuni. Toome raamatukogust Olga Perovskaja „Lapsed ja loomad“ ja Anna Jürgeni „Sinist Lindu“. Too Georg – Sinine Lind on mul küll mingi saatuskaaslane, aiman seda, kuid ei taha sellest veel mõelda. Kuna raamatud, mida ema mulle õhtuti loeb, on nii toredad, õpin varsti ka ise neid lugema.

Metsa ja Nõmme tänavate nurgal elavad Saksad. Neil on oma metsatukk kõrgete mändidega. Mändide all seisab kuur, kus me käime emaga pesu rullimas. Aitan liigutada rasket kividega täidetud kasti, jääb meelde värske pesu lõhn. Kaasaegne inimene ei teagi vist, mis on

pesu rullimine. Ka Saksa perenaise sünnipäeval käisime emaga. Külalisi oli palju, kõik laulsid „Ta elagu, ta elagu...“ ja sõid sibulaga tomativõileibu. Ei ole midagi maitsvamat!

Tädi Betti käib tööl tõukekelguga. Mitte et ta sellel sõidab, hoiab lihtsalt kinni, et mitte libiseda ja koti paneb istmele. Jääb meelde hämmastavalt mõistlik ideaal maailm, kus suvel kõik jalgratastel, talvel – tõukekelkudel, ometigi autod on ka olemas. Tädi Betti töötab tuberkuloosi dispantsris ja tihti sõidab ametiautoga mööda Hiiumaad ringi, vahest võtab ka mind kaasa. Ja Tarmo isa, onu Värna, on muide autobaasi direktor.

Vanaaastaõhtul olen Saare Selma juures. Mind õpetatakse valssi tantsima. Külalisi on palju. Pärast sammun üksi kodu poole. Keskväljakul tuletõrje eest peatun korraks, et see hetk paremini meelde jääks – uusaastaöö ja mina lausa täismehena üksi linna peal jalutamas. Ma ei saa öelda, et praegu oleksin ennast kuidagi targemana või vanemana tundnud.

Tollel talvel oli veel igasuguseid seiklusi – jõkke ja kaevu kukkumist, Tarmoga suusatamist ja tiikides parvetamist, kui lumi kevadel sulama hakkas, kase- ja vahtramahla kogumist ja mekkimist, Kärkla kaubamaja külastamist, kus mänguasjade osakond oli otse uste vastas. Kui oleksingi sellest jutustanud, oleks veel ja veel midagi meelde tulnud. Ei ole olnud siis ka sugugi puha rõõm ja lust – sügisel käisime Paladel ühe sugulase matusel, sai siis ainukest korda elus hobusega vankris sõita. Hiiumaal on peaaegu kõik baptistid. Pärast küsisin ema käest matusekõne tähendust, kus oli juttu mingist võistlusest, kus surnud tädike võitjaks tuli. Talvel aga olime kord õhtul Tarmoga suusatamas Kärkla kraatri nõiaval, kraatrit

ei ole siis veel avastatud, ja äkki nägime taevas ilmatu palju sõjalennukeid. Ruttasime koju, arvates, et sõda on alanud.

Kui ema suri aastal 1966 tekkis kange tahtmine need mälestused kirja panna, kuid siis ilmus Loomingu Raamatukogus Antti Hyry „Kodus“, mis oli nii liigutav, kuid Tarmole üldse pole meeldinud. Tarmo oli liiga mehine. Nii jäigi minu mälestusteraamat kirjutamata, milleks, kui selline on juba olemas ja seegi ei meeldi? Jäi meelde, kuidas olen vanaema- ja noorema vennaga puhkekodus talvevaheaga veetmas. Akna taga lumised männid, eriline talvevalgus ja eriline talvevaikus. Antti Hyry raamat loetud, loen Tarmo kirja. Loen ja saan aru, et ei olegi vaja seda ilusat talve mingist kaugest aastast. Mitte kellelgi peale minu.

18.5.24

Sirel

Lilla ja valge, valge ja lilla
õitsevad kõrvuti kus küll ja millal?
Eks ikka meil, nimelt täna ja praegu,
tead ehk maikuust sa kaunimaid aegu?
Leia nüüd viie kroonlehega õis,
mis sulle õnne tuua ehk võiks.

25.5.24

* * *

Õitseb ka nõges,
ja kaunis on kindlasti.
Keegi ei nopi,
ehk ainult nahkkinnastes?

25.5.24

Meie seiklused

Mu kallimal on loominguline avastaja vaim, julge ja uhke iseloom, nutikas pea. Juba siis, kui me oma diplomitööde kallal koos tegutsesime, sai seda selgesti tunda. Uuringuala oli meil Lapimaal, kus koos välitöödel käisime ja sõpradeks saime. Arvati, et uuringuala kristalne aluskord on kõikjal tugevasti kurrutatud, kuid marsruutides nägime oma silmaga ulatuslikku aluskorra paljandit, mis oli lame, nagu Põhja-Eesti lubjakivi lasund. Oli tavaks, et diplomitöö geoloogiline osa on lihtsalt aruannetest hoolikalt maha kirjutatud, midagi uut sai olla vaid uuringumeetodite rakendust kirjeldavas osas. Kallimal olid teemaks hüdrokeemilised otsingumeetodid, minul – geokeemilised. Proove olime välitöödel oma kätega kogunud. Kallim leidis aga raamatukogust ühe tunnustamatu autori raamatu omapärase vaatega Lapimaa aluskorra geoloogiale. Õpejõud seletasid meile pärast, et kaitsta väitekirja tol autoril ei olegi õnnestunud, kuid raamat ilmus siiski, ja sellele viitasime mitu korda oma geoloogilises osas, mida loomulikult oli ka diplomitööde arvustustes tähele pandud meeldiva üllatusena.

Peale ülikooli lõpetamist sattusime ehitusgeoloogilisse trusti, kus oli kogu tegevus väga rangelt reglementeeritud. Peainsener koostas oma väitekirja andmeil juhendi, millest tuli kõigil geoloogidel kinni pidada. See oli muide üsna haruldane juhus, kus teadusliku töö tulemused olid täiesti praktikasse juurutatud, kuid trusti töötajatel ei ole see kord enam mingeid loomingu võimalusi jätnud, mis oli küll loogiline, kuna tegemist oli uuringutega, mille tulemusi kasutati massilise tüüpilise ehitamise projekteerimises, kuid üsna masendav oli siiski pidevalt seda vabaduse puudust tunda.

Mõistan küll, et humanitaarlase arvates on kogu see ehitusgeoloogia tükkes hüdrogeoloogiaga surmigav kontoritöö, kus mingist loomingu ei saa juttugi olla. Ometigi mõne aasta pärast tekkis kallimal võimalus praktilisest trustist samateemalisse uuringuinstituuti üle minna, siis oleks võimalik ka kaugeõpe aspirantuuri astuda. Kuid kallima ülemus, efektne keskealine daam, ei ole selleks oma nõusolekut andnud, kallim oli juba siis hea geoloog. Olin parajasti kroonus, õnneks mitte väga kaugel. Panin oma ohvitseri mundri selga, et daamile muljet avaldada, võtsin lillekimbu ja läksin lõunavaheajal kallima ülemuse jutule. Tundsime seda ülemusprouat küllalt hästi, olin ise omal ajal tema alluv olnud. Teadsin, et nooruses oli ta aspirantuuris, kuid miski ebaõnnestus, ja sellest ajast peale suhtub ta teadusse üsna tigidalt, ärritub, kui sellest üldse juttu tuleb. Ülemusproua hakkas mulle viisakalt seletama, et naine, kes teadusliku tööga tegeleb, halvasti sobib patriarhaalse pere skeemi, kus on naise kohustusteks söögi keetmine, laste kasvatamine, pesu pesemine, koristamine jne. Vastasin mitte nii viisakalt, sõjameheliku otsekoheusega, et patriarhaalne pere on küll

viimane, mis mind huvitab. Ja saigi küsimus lahendatud, päästsin vabaks oma kallima. Tol ajal oli levinud selline arvamus, et kui abielupaaris keegi teadusliku tööga tegeleb, siis peab teine ennast ohvriks tooma. Meile oli see seisukoht võõras, ehk mõjutas me vaateid asjaolu, et mammi oli professor ja võõrasisa – dotsent.

Kuid seiklused sellega alles algasid. Kallima juhendaja, Mäeinstituudi ehitusgeoloogia kateedri juhataja, pakkus talle hulljulge teema – ehituskogemuste kasutamise ehitusgeoloogilistes uuringutes. Ehitusinstituut ammu tegeles majade vajumise geodeetiliste mõõdistustega, kuid keegi pole teadnud, mis nende tulemustega peale hakata. Instituut, kuhu kallim nüüd tööle sattus, tegeles kortermajade projekteerimise meetodikaga, kus oli ette nähtud sajakordne kindluse varu. Sellest vähe kes teadis, kuna majanduslikult pole olnud see ilmselt parim lahendus.

Me kallimaga aga suhtusime probleemi noorusliku entusiasmiga ning leiutasime varsti mitu pöördülesande lahendit, mis võimaldasid mõõdetud vundamendi vajumised aluse pinnasekihtide mehhaanilisteks omadusteks ümber arvutada. Oma väitekirja lõpetades, seda kaitsesin aasta hiljem, mõistsin ma juba, et väitekiri on õpetöö, kus ei pea mingeid revolutsioonilisi avastusi olema, autor peab lihtsalt veenma, et oskab ja suudab oma eriala probleeme lahendada. Kuid siis ei ole me veel seda teadnud ja püüdsime endast parimat anda.

Instituudi juhatusele, kus kallim töötas, hakkasid me uurimised muret tegema. Kui nii edasi läheb, küsitakse neilt varsti, et kuidas nad küll nii häbematult riigi raha raiskavad, rakendades ülepaisutatult ettevaatlikke ehitusmeetodikaid. Instituudi poolt saadeti õpetatud

nõukogusse negatiivne arvustus valminud väitekirjale. Õnneks oli instituudil kena direktor ja direktoril tore sekretär, kes kallima sõbrannaks oli saanud. Too sekretär kirjutas kirja, et avastatud vigade tõttu nõuab instituut oma arvustust õpetatud nõukogust tagasi, sai sellele kirjale direktori allkirja ja helistas meile. 11-aastase pojaga ruttasime kirja kohale viima ja ebaausat arvustust ära tooma. Sõitsime küll lihtsalt linnatranspordiga, kuid tundsimme ennast täiesti musketäridena, kes traaveldavad kuninganna au päästma. Õpetatud nõukogu sekretär oli muide ka kena daam, kellele pole olnud tarvis midagi seletada.

Kuid ka sellega pole piirdunud me vaenlaste tegevus. Osakonnas, kus kallim töötas, oli tugev konkurents vanemteaduri ametikoha pärast. Selle pidi saama see, kes varem väitekirja kaitseb. Pretendente aga oli kolm – üks neist kallim, teine – Mäeinstituudi professori poeg, tõeline psühhopaat, kes saatis õpetatud nõukogusse omalt poolt negatiivse arvustuse rohkem kui kümnel leheküljel. Õnneks mainitud kena daam – õpetatud nõukogu sekretär lasi meil sellega tutvuda.

Kallim pidi tööle minema, minul aga oli võimalus koju jääda arvustust lugema. Seekord pole tundnud ennast enam musketärina, vaid väepealikuna, kes istub ohutus punkris, kuid kelle otsustest oleneb liiga palju. Asusin külmavereliselt arvustust uurima, kuid pole leidnud ühtegi märkust, millega oleks võinud lihtsalt nõustuda ja kriitikut tänada tähelepanu eest. Kõik märkused, nii palju kui neid oli, olid tingitud lihtsalt väitekirja sisu väärast ja tendentslikust arusaamisest. Vastused neile märkustele soovitati meile lisada väitekirja kaitse protokollile. Õnneks kõik see toimis, kaitse tulemused kinnitati. Kaittsel

(1987) ei ole mind olnud, leppisime kokku, et pole vaja neid liiga murelikke pilke, mis oli võimalik, sai juba tehtud.

Konkurents ametikoha pärast iseloomustab olukorda väga lihtsustatud kujul. Me kriitik unistas mittelineaarse deformatsiooni teooria loomisest. Me kallimaga aga lahendasime deformatsiooni täpsema arvutamise probleemi praktiliselt ja üsnagi elegantselt, ootamata, millal too uus teooria valmis saab. See muide pole saanudki valmis. Kriitikust oli isegi kahju – psühhopaatiat ei peeta haiguseks, kuid ka terveks ja mõistlikuks inimeseks ei saa psühhopaati pidada.

Veel ühe abinõu võtsid käsile me vastased – väitekirja ja selle referaati kuulutati salajasteks – „administratiivseks kasutamiseks“, Sel põhjusel ei ole väitekirja teksti ega kokkuvõtet internetis avaldatud, ka siis, kui see juba tehniliselt võimalikuks sai.

Aspirantuuri ajal saime jälle ja jälle ootamatu vaenulikkuse sihtmärgiks. Mäeinstituudi õpejõud, kellega olid justkui head suhted, kohaliku ajakirja toimetajana „parandas“ kallima artiklis ühte valemit nii, et kogu tekst muutus arusaamatuks.

Uhke ja julge, Charlotte Löwensköldi vaimus iseloomuga, oli kallim ka varem, veel koolitüdrukuna, sellist kummalist suhtumist kogenud.

Kallim sai teadusliku kraadi, mis PhD-le vastab, kuid võimukad vaenlased oskasid teha nii, et sel hiilgaval uurimistööl ei ole olnud mingit jätku ega arengut. Osakonna likvideerimisel saadeti kallim tööle generaalplaani instituuti, kus oli tegemist hoopis teiste probleemidega, kuid ka sellel alal sai kallim uue tegevussuuna rajajaks – tänu tema jõupingutustele sai

planeeringu põhjendus tunnustatud omaette tegevusharuks. Varem olid loodustingimuste kirjeldused ja keskkonnahinnangud lihtsalt projektile lisatud, ilma et nad kuidagi lahendusi mõjutaksid.

Peab tunnistama, et, võrreldes praktilise asutusega, nii teaduslikus osakonnas, kui ka planeeringu arhitektidega oli ikkagi teistsugune seltskond, huvitavam, vabam, loomingulisem, võib isegi öelda, et säravam, vaatamata mõnele ebameeldivale töökaaslasele, kellega ometigi viisakaid suhteid hoiti, kallim on suuremeelne.

Kui meiega seiklusi juhtub, ei too see meile mingit rõõmu, kuid pärast on põnev neid meelde tuletada.

29.5.24

* * *

Saan seletada, miks Eestis nii vähe budiste on. Budism on liiga karm. See hinge taaskasutus on hullem kui põrgu. Kujutage ette palun, et kohtate paradiisis oma kallimat, et olete ära oodanud seda rõõmsat taasühinemist. Ja mida ütleb siis teile te mitme elu kogemustega kallim? – Ütleb, et inimene olla on võimatult igav, et tahaks olla hunt, et teab nüüd, kui põnev see on. Naljatate vastu, et tahaksite olla kann. Kuid hunt ja kann ei ole ju mingi paar!
...Armastan kallimat, hundina, oravana, saarmana... Eriti saarmana!

3.6.24

Suvi

On äraõitsenud vahtrad,
kastanid, sirelid, pihlakad.
Rohkem ei oskagi tahta –
kõik, mida armunud ihkavad.

11.6.24

* * *

Koera kombel otsin Sinu jälgi,
koera kombel Sinuta ma nälgin.
Nagu teistel, justkui oleks kuhu
minul minna... Lihtsalt tuul ei puhu,
ja ei saja täna kaela vihma.
Igatsen kui koer kaelarihma.
Sinu kõrval kõndisin ma uhkelt,
nüüd ei leia sellest mitte tuhka.

16.6.24

Unenägu 19.6.24

Täna kallimaga unes
valmistame kalarooga
kihilist ja pidulikku,
ja ei ole miski tähtsam,
et meil õnnestub see pala,
see meil annab hingerahu,
meeleolude bilanssi,
ometigi miskipärast
ma ei pane seda kirja
hommikul, nii tegin varem,
aga seekord ma ei usu,
et on huvitav see lugu
kellelgi peale meie.

Meie aknad

Armastan aknaid pesta. Teen seda üsna osavasti, spetsiaalset sinist vedelikku kasutades. Meil on suured aknad, väiksemat kasvu mees poleks tulnudki toime nende pesemisega. Elame teisel korrusel, laed on kõrged, kulub ära, et nooruses olin alpinist. Me maja on linna peatänavast teine, aknad on kevadeks kole tahmased, eriti need, mis peatänavale lähemal. Neli akent on tubades, siis köögis, esikus ja veel üks trepikojas, ega sedagi peale minu keegi ei pese, kõiki ei saagi ühe päevaga puhtaks.

Esiteks tuleb kardin maha võtta, vannitoas suurde kandilisse kaussi pesupulbriga likku panna, vesi on pärast nii must, et piinlik vaadata. Peale loputamist jääb kardin vanni kohta pesunööridele rippuma, et vesi maha jookseb. Pärast riputan ta märjana puhtaks küüritud akna ette, et kardin sirgeks ripub.

Kui kardin maha võetud, tuleb lahti kiskuda paberiribad, mis sügisel said soojustamiseks aknaraami pragudele liimitud.

Küürimine ise toimud nii, et algul sinise vedeliku sooja lahusega, siis lasta natuke kuivada, kuid mitte lõplikult. Pärast aga kuiva lapiga hiilgama hõõruda.

Toad saavad valgemaks, justkui laseksime kevadet väljast sisse. Kallim aga vaatab valgusemängu lael ja seintel nii õnneliku ja tänuliku pilguga, et peseks aknaid jälle ja jälle.

3.7.24

Öine lend

Kallima- ja pojapojaga lendame Barcelonast Helsingisse üle öise Prantsusmaa, kus pole kunagi käinud, lugesime ainult „Kolme musketäri“, kuulasime filharmoonias Debussyd, imetlesime Monet ja Renoiri maale. Rääkimata Matisse'ist ja Effelist, kes olid eriti hingelähedased. Exuperylt aga laenasime lihtsalt selle tüki pealkirja. Ilm on selge, prantsuse linnad liiguvad väärikalt lennuki tiiva all, säravad nagu ehteis jõulukuused. Pojapoeg uinus kerge teki all, mida stjuardess lahkesti ulatas.

Oleme õnnelikud. Ei tea veel, et nii muretult õnnelikud oleme viimast korda. Me oskame rõõmu tunda maitsvast einest haigla kohvikus, mõnusast jalutusest haigla aias, kenast noorest raviarstist, aga pilvitult õnnelikud oleme viimast korda selles öises lennus. Lennus on tore ühist saatust nautida. See paistab olevat piduna, mis on alati meiega, nagu Pariis Hemingwayl.

28.7.24

Pariisi olümpia aegu

Iga kunstnik ihkab Pariisi.
Seal innustus vuliseb Seine'is,
kelmilt pilgutab mööduja silmist,
iga latern Montmartre'i trepil
tuletornina teed meile näitab
(surematusse otsemaid muide).

Tahad – Utrillona vali
tänavailt ilmekat vaadet
(ka fotodelt saab seda teha),
Masereelina lõika gravüüre
sarjast „Linn“, Modiglianina maali
ateljees kõige kaunimaid naisi.
Isegi üksindus pole
Pariisis nii kibe kui mujal,
kus absindi pits ümaral laual
justkui lootus südamepõhjas,
ja kui üksinda kohvikust väljud,
tuleb vastu kas Wiiralt või Mägi.

28.7.24

* * *

OtseülekanDES
Notre-Dame'i kirik
põlemas Pariisis,
leegitsemas karmilt.
Mitu tundi järjest
vaatan seda saadet
justkui minu kodu
kaob selles tules.

28.7.24

* * *

Seda tänavat ma kõnnin
esimest ja viimast korda,
mitte et mul siin ei meeldi –
ahvatlevat linnavaadet
tuleks maalima ma siia,
oleks natukene noorem.
Valiks mõne nurgamaja
ebamäärasemas stiilis,
üle saja aasta vana,
aga kellele on tarvis
seda äärelinna vaadet
nüüdsel asjalikul ajal?
Kunagi see juba oli,
pole meeles enam, kellel,
miskit muud nüüd oodatakse,
aga ilmselt mitte minult.

3.8.24

Operetiviisil

Pelgulinnas Rohu tänav
nagu aastaid enne, täna,
juba jälle olen siin.
Tean, mis oli akna taga –
kunagi seal kallim magas,
on see alles magus piin!

Piki tänavat ma kõnnin,
kasvasin siin väiksest põnnist,
olin noor ja olin mees.
Minu kõrval minu kallim,
kellele nii meeldis Tallinn,
meeldis väljast ja ka seest.

Vanad pärnad, hõbepajud,
toredamaid pole maju,
küll on armas Pelgulinn!
Ikka siia toovad jalad,
pisaraidki vaikselt valad,
ikka liigutab ta sind.

3.8.24

* * *

Tartu – unistuste linn!
Minu vanaisal Karlal,
kes ei ole olnud Kärblast,
oli helge unistus –
ülikooli haridus.

Sellest jäi meil mälestuseks
viltu saetud puutüvel
vanaaegne nikerdus,
millel Toomemägi Tartus –
unistus, mis meil ei täitu.

Hiljem aga minu kallim,
kellel meeldis muidu Tallinn,
unistas, et saaksin mina
õpejõuna Tartu minna.
Kahjuks unistused hardad
täituvad meil liiga harva.

Tartu – unistuste linn!

5.8.24

Tervitus sõpradele

Tartu raudteejaamas istun,
kus nii mugav kohvik.
Jalutama ma ei kipu –
kaasas raske kohver.

Istun, aknast välja vaatan,
kohvi tassist rüüpan.
Mul on Tartus head sõbrad,
keda tihti tüütan.

Kannatlikud on mu sõbrad.
tõelised inglid.
Kui ma saaksin neile tuua
rõõmu kasvõi mingit!

5.8.24

Midž

Paljud kallima kirjad mulle on allkirjastatud „Sinu Midž“. Midž on saarmas inglise filmist „Puhta vee ring“ (*Ring of Bright Water*, 1969). Originaalis Mij, kuid kes seda lugeda oskab? Lõbus, vallatu ja imearmas olend tuletas meile kohe meelde joovastavat tabust vabanemise rõõmu, kui esimest korda riidest lahti võtsime. Mitte et see tabu rumal oleks olnud – et oma ilu mõnusasti näidata, peame enne leidma inimese, keda usaldame rohkem kui iseennast. Kui aga oleme leidnud, siis pidevalt unistame jätkata seda pidu, mis on alati meiega, otsime selleks võimalusi. Ja kui sattume jälle oma Eedeni aeda, muutume kohe kaheks mänglevaks saarmaks. Räägitakse, et armastus on nagu kuu – ikka kas kasvab või kahaneb. Tõesti kasvab. Aga kuidas armastus kahaneb, ei tea, ei ole selliseid kogemusi.

Kord pimedal talveõhtul käisime loomaaias. Peterburi loomaaed asub südalinnas, kus pole kasvamiseks mingit võimalust. Kõik loomad istuvad kitsastes puurides mornid, nagu tõelised vangid, ja ainult saarmad mängivad ja tantsivad oma jääaugu ümber justkui ütleksid: „Tahate meile Hamletist lugeda, et kogu maailm on vangla? No küll on uudis! Kuid me ei lase endal sellega tuju rikkuda. Vabadus on südames, mitte ümbruses!“

Kord Nõmmel peatusime võõrastemajas, kus oli meil dušikabiin, kuhu ilusasti kahekesi mahtusime, kodus sellist ei ole. Pole olnud me siis kuigi noored ega terved, kuid mõne hetke pärast muutusime juba kaheks rõõmsaks saarmaks tantsivates veepiiskades.

Käisin lastega Keila joal, tähistasime nii minia sünnipäeva. Selgus, et saarmad lippavad seal lõbusalt

ringi. Üks neist jäi keset kõnniteed seisma ja ootas tükk aega, millal me teda tähele paneme ja imetleme, kui kena ta on. Mina küll usun, et inimeste hinged võivad meile ilmuda loomade või lindude kujul.

Istusin Kadaka teel, kus varem geoloogide kontor oli, ja äkki üks suur ilus lind vaatas aknast sisse otse mulle silma. Kallim kinnitas pärast, et käis mind töö juures vaatamas.

Sõitsin kord rongiga Helsingist Peterburi, kui keset metsa üks rebane jooksis rongi kõrval ja vaatas akendest sisse. Olen kindel, et keegi jäi hiljaks rongi saatma ja oma kallimaga jumalaga jätma ning tegi seda nüüd rebase kujul.

Ka norra tüdruk, kes meil tudengina terve talve elas, tuli pärast kassi kujul meile hüvasti ütlemas, olime parajasti ämma aiamaal...

8.8.24

Tallinnast Tartusse sõites

Leidub ehk mujalgi kuusikuid, männikuid,
põlde pastelseid ja liivaseid rannikuid.
niidetud muru ja õunapuid aias –
mida maaelanik alati vajas,
toredat laulu ja nägusat neidu,
kuid sellist taevast ei kusagil leidu!

13.8.24

Ingvari raamatut lugedes

Kui oled leidnud hingeõde,
veel temast midagi ei tea,
sa lihtsalt hinge kinni pea –
kas lõppes üksinduse öö?

Öö oli masendavalt pikk,
öö oli lootusetult pime.
Kas tõesti juhtunud on ime,
ja sinu kõrval süttis tikk?

Kui õnnelikuks äkki saad,
kui kalliks sulle saab sõbranna,
kes usaldab ja kätt sul annab,
ei tunne jalad enam maad.

Ja mida praegu veel ei tea,
sa kõike seda juba aimad,
ja ükski kõhklus sind ei paina,
et võiksid teha äkki vea.

17.8.24

Kadriorg

Kuhu lähme, kui ei ole
enam kuhu minna?
- Ikka Kadrioru poole,
tingimata sinna.

Kõnnime ükskõiksel sammul,
suitsupakk on taskus,
ja siis jälle nagu ammu
hajub hingelt raskus.

Puude vahel kaugelt paistab
Adamsoni ingel,
ning see vaade justkui aitab
käia eluringe.

Armastame Kadriorgu,
kus nii vaikne kohin.
Kahjuks miski meil ei kordu,
korduda ei tohi.

17.8.24

* * *

Sõidan bussiga läbi Tartu –
küll on alles liigutav linn!
Mitte unistus, mis ei täitu,
mitte südames kipitav pind,
vaid kellegi kodulinn armas,

mis muudkui uhkem ja kaunim,
nii kevadõites kui härmas
on aina kallim ja kallim.
Iga hoone uus südalinnas
on ehtena paika pandud,
siin maitsekus kõrges hinnas,
on loojad parimat andnud.
Ei kadesta, lihtsalt soovin,
et alati jätkuks nõnda
igal tänaval, igas hoovis
leiduks andekat mõnda
ehitajat, arhitekti
või ametnikku, kes hoolib
oma linnast, kus ikka tehti
kõike justnagu ülikooli.

18.8.24

Sisukord

Unenägu 13.8.23	2
Ukraina tüdrukutega talvel rannas	3
Suvel rannas	3
Millimallikad	4
Kõik need väiksed imelised asjad...	4
Luuletaja on see...	5
Ebatavaline kohtumine kallimaga	5
Inimene nagu kuu...	6
Sõber on see, kes ei pettu...	6
Tohib, ma oigan natuke?...	7
On pidu lõppenud, ei kosta enam juttu...	7
Operetiviisil	8
Isolde ja Tristan	9
Hästi lihtne	9
Taipasin lõpuks seda ühes magamise saladust...	10
Unenägu 11.9.23	10
Giselle	11
Pilvile	11
Tundmatu sõber	12
Niisama eimillestki	14
Õnnetus tuleb vaikselt...	14
Sügisene	15
Laev sõidab vihma all...	15
(Sini)mustvalge	16
Lapimaal välitöödel	17
Tibutava vihma all...	17
Tähtsusetu pisike ese...	18
Ütle palun, Su kaugel planeedil...	18
Elagu Elu!	18

Armunule pole tähtis...	19
Maaailma ajaloo kaks kõige pikemat sõda...	19
Rääkida halvast ei taha...	20
Unenägu 11.10.23	20
Parem mitte teada	21
Unenägu 18.10.21	22
Kui oleme kallimaga terve pika päeva...	22
Tore on käia paljalt...	23
Käsikäes	24
Lipu heiskamine	25
Unenägu 25.10.23	26
Kohtumine	28
Kallima sünnipäeval	28
Sinu sünnipäeval tulin...	29
Magamistoa akna all, Pelgulinna hoovis	29
Tahaks ärgata kallima kõrval...	30
Töölt tulles ruttan uudiseid kuulama...	30
Pirital	30
Unenägu 6.11.23	31
Unenägu 9.11.23	32
Unenägu 12.11.23	35
Armuavaldus ei ole...	37
Unenägu 14.11.23	38
Töölt koju jõudes...	39
Armastus!	40
Meie saunamuljed	40
Unenägu 24.12.23	43
Kui kallim on solvunud...	44
Lohutus	44
Sõbrannad	46
Olen kodutu koer...	48
Tõeline luule ei ole paljudele...	48

Armumine	48
Unenägu 2.12.23	50
Unenägu 7.12.23	52
Advendiküünlavalgel	53
Meie pulmad	54
Kodus	59
Veel üks mälestus	61
Unenägu 15.12.23, meie kuldsel juubelil	61
Olete tüdinud juttudest...	62
Kolmekesi lumel	63
Sõbra mälestuseks	63
Kodumaaigatsus	64
Unenägu 19.12.23	64
Iga kiri tõelisele sõbrale...	65
Loeme kirikuseinalt: Jumal on armastus...	65
Ma ei taha olla vanem...	66
Sõbra mälestuseks	66
Meie haigus	67
Meri ja Maa	68
Unenägu 28.12.23	68
Parim luuletus	70
Hetk	71
Kauboissuppi süües	72
Signe Sirelit ja Paul Eluard'i matkides	73
Jumalat otsimas	74
Haiglas	75
Saatuslik bussisõit	75
Tuled koju kaugelt ja nii hilja...	77
Giovanni di Paolo, Paradiis, 1445	78
Düreri „Melanhoolia“ (1514)	80
Päiksejänkud	81
Debussy linalakk tütarlaps...	81

Londa Color nr 17	81
Aktuaalne	82
Me pole seda omavahel arutanud...	82
Unenägu narkoosi all	83
Põhjamaa hapud marjad	84
Paksu raamatu kinkisid sõbrad...	85
Kui olete teineteist leidnud...	86
Haiglaaknast	87
Ikka haigla aknast	87
Haiglas	88
Unenägu	89
Tasakaal	90
Rõduukse avamuse piirdes...	90
Imeline talv Kärldlas	91
Sirel	96
Õitseb ka nõges...	97
Meie seiklused	97
Saan seletada, miks Eestis nii vähe budiste...	102
Suvi	103
Koera kombel otsin Sinu jälgi...	103
Unenägu 19.6.24	104
Meie aknad	105
Õine lend	106
Pariisi olümpia aegu	106
Otseülekandes...	107
Seda tänavat ma kõnnin...	108
Operetiviisil	109
Tartu – unistuste linn!..	110
Tervitus sõpradele	111
Midž	112
Tallinnast Tartusse sõites	113
Ingvari raamatut lugedes	114

Kadriorg	115
Sõidan bussiga läbi Tartu ...	115